

Türkiye Büyük Millet Meclisi'ne Sunulan Araştırma Önergelerinde Gençlere İlişkin Konular

Taner ATMACA¹

ORCID: 0000-0001-9157-3100

Eren KESİM²

ORCID: 0000-0001-8360-128X

Turgay ÖNTAŞ³

ORCID: 0000-0003-2258-0862

DOI: 10.54752/ct.1790114

Öz: Bu araştırmanın temel amacı Türkiye Büyük Millet Meclisine (TBMM) 2003-2025 yılları arasında sunulan gençlik temalı Meclis araştırma önermelerini inceleyerek gençlerle ilgili sorunların siyasi aktörler tarafından nasıl algılandığını, önermelerde hangi temaların öne çıktığını ve bu temaların zaman içerisindeki değişimini ortaya koymaktır. Araştırma, gençlik politikalarının yasama düzeyindeki yansımalarını analiz etmek üzere nitel metodolojide yürütülmüş ve doküman incelemesi modeli kullanılmıştır. Araştırma kapsamında TBMM'nin resmî internet sitesinde “genç” ve “gençler” anahtar kelimeleriyle yapılan tarama sonucunda

¹ Doç.Dr. Düzce Üniversitesi, taneratmaca@duzce.edu.tr,

² Dr. Öğr. Üy. Anadolu Üniversitesi, eketim@anadolu.edu.tr

³ Doç. Dr. Tekirdağ Namık Kemal Üniversitesi, turgayontas@gmail.com

ATMACA, T., KESİM, E., ÖNTAŞ, T., (2026) “Türkiye Büyük Millet Meclisi'ne Sunulan Araştırma Önergelerinde Gençlere İlişkin Konular”, Çalışma ve Toplum, Sayı: 89, C.2, s. 663-704

Bu makale, Creative Commons Attribution 4.0 International License (CC-BY 4.0) şartları altında dağıtılan açık erişimli bir makaledir. Bu lisans, orijinal yazar ve kaynak belirtildiği sürece, herhangi bir ortamda sınırsız kullanım, dağıtım ve çoğaltmaya izin vermektedir. Bkz. <https://creativecommons.org/licenses/by/4.0/>

Makale Geliş Tarihi:24.09.2025 - Makale Kabul Tarihi: 09.04.2026

ulaşılan toplam 103 araştırma önergesi, tematik analiz tekniğiyle incelenmiştir. Veriler, araştırmacılar tarafından bağımsız biçimde kodlanmış ve tutarlılık kontrolleri yapılarak sekiz ana tema altında sınıflandırılmıştır. Elde edilen bulgulara göre TBMM'ye sunulan önerelerde en fazla odaklanılan temalar sırasıyla “istihdam ve genç işsizliği”, “eğitim sorunları ve eğitime erişim”, “uyuşturucu ve madde bağımlılığı” ve “şiddet ve suç” olmuştur. Cumhuriyet Halk Partisi (CHP), gençlik politikalarına ilişkin en fazla önerge sunan siyasi parti olarak öne çıkmaktadır. Özellikle 27. yasama döneminde önerge sayısında belirgin bir artış yaşandığı görülmüştür. Ancak önerilerin büyük çoğunluğunun yasama dönemi sonunda hükümsüz kaldığı ve yalnızca sınırlı sayıda önergenin Meclis araştırmasına dönüştüğü tespit edilmiştir. Bu durum, TBMM'de gençlik politikalarına dair öneri sunumunun artmasına karşın, yasal etki düzeyinin oldukça sınırlı kaldığını göstermektedir.

Anahtar Kelimeler: Gençlik politikaları, Meclis araştırma önermeleri, siyasi partiler, TBMM

Youth Issues in Research Proposals Submitted to the Grand National Assembly of Türkiye

Abstract: The primary aim of this study is to examine youth-related parliamentary research proposals submitted to the Grand National Assembly of Türkiye (GNAT) between 2003 and 2025, with a particular focus on identifying how political actors perceive youth-related issues, which thematic areas are emphasized in these proposals, and how these themes have evolved. The research was conducted within a qualitative research design and employed document analysis as its methodological approach. A total of 103 research proposals were identified through a systematic search on the official website of the GNAT using the keywords (youth/young people). These proposals were analysed using thematic analysis. The data were independently coded by multiple researchers, and consistency was ensured through inter-coder agreement, resulting in the classification of findings under eight main thematic categories. The results reveal that the most frequently addressed themes in the proposals were “employment and youth unemployment,” “educational challenges and access to education,” “drug use and substance addiction,” and “violence and crime.” The Republican People’s Party (CHP) emerged as the political party submitting the highest number of proposals concerning youth policy, with a notable increase observed during the 27th legislative term. However, the vast majority of these proposals were rendered void at the end of their

respective legislative terms, and only a limited number resulted in approved parliamentary investigations. These findings indicate that despite a quantitative increase in youth-related proposals, their legislative impact remains limited. The study highlights the need to reassess the GNAT's role in shaping youth policy and calls attention to the gap between political expression and legislative outcomes in the domain of youth affairs.

Keywords: Youth policies, parliamentary research proposals, political parties, GNAT

Giriş

Gençlik, çağdaş toplumlarda demografik bir kategori olmanın yanında ekonomik kalkınma, toplumsal bütünleşme ve siyasal istikrar açısından stratejik bir toplumsal alan olarak değerlendirilmektedir (Yusifli, 2026: 2). Gençlerin eğitim, istihdam, sağlık, dijital yaşam, toplumsal katılım ve güvenlik gibi alanlarda karşı karşıya kaldıkları sorunlar, bireysel yaşam deneyimlerini olduğu gibi toplumların geleceğe ilişkin kurumsal ve siyasal yönelimlerini de etkilemektedir (Kuş vd., 2012: 846-849). Bu nedenle gençlik meseleleri, kamusal politikanın ve siyasal karar alma süreçlerinin önemli başlıklarından biri haline gelmiştir.

Türkiye'de gençlerin yaşadığı sorunlar özellikle işsizlik, eğitim-istihdam geçişindeki kırımlar, bağımlılık, şiddet, dijital riskler, barınma güçlükleri ve psikososyal kırılganlıklar etrafında yoğunlaşmaktadır (Cafoglu & Okçu, 2013: 95-98; İzgi, 2012: 301-303). Bununla birlikte bu sorunların siyasal düzeyde nasıl tanımlandığı, hangi başlıklar altında parlamenter gündeme taşındığı ve siyasi aktörler tarafından nasıl çerçeveslendiği üzerine yapılan çalışmalara da ihtiyaç vardır. Mevcut literatür ise daha çok gençlerin yaşadığı toplumsal, ekonomik ve kültürel sorunlara odaklanmaktadır. Ancak buna karşılık gençlik meselelerinin yasama organı düzeyinde nasıl temsil edildiğine ilişkin sistematik analizler oldukça sınırlı kalmaktadır.

Özellikle Türkiye Büyük Millet Meclisine (TBMM) sunulan araştırma önergelerinin gençler ve gençlik politikaları bağlamında sistematik olarak analiz edildiği çalışmalar literatürde henüz bulunmamaktadır. Türkiye Büyük Millet Meclisinde (TBMM) araştırma önergeleri, toplumun önemli gördüğü sorunların detaylı olarak incelenmesi, nedenlerinin tespit edilmesi ve çözümler üretilmesi amacıyla milletvekilleri tarafından verilmektedir. Milletvekilleri, bireysel veya grup olarak hazırladıkları önergeleri, gerekçeleriyle birlikte TBMM Başkanlığına sunabilmektedir. Gençlerle ilgili politikaların belirlenmesinde Meclis araştırma önergelerinin içeriğinin incelenmesi ve bu önergelerin siyasal yaklaşımlar açısından değerlendirilmesi oldukça önemlidir.

Bu bağlamda araştırma, Türkiye Büyük Millet Meclisine sunulan önerelerde gençlerin ve gençlik politikalarının hangi temalar çerçevesinde ele alındığını, öne çıkan temaların dönemselsel olarak nasıl değiştiğini ve siyasi aktörlerin gençliğe ilişkin yaklaşımlarının ne tür eğilimler gösterdiğini sistematik bir biçimde analiz etmeyi amaçlamaktadır. Özellikle gençlik politikalarının belirlenmesi ve uygulanmasında Meclis araştırma önergelerinin hangi ölçüde etkili olduğu, siyasi partilerin gençlere yönelik yaklaşımlarının tutarlı olup olmadığı ve gençlerle ilgili konuların hangi boyutlarının siyasi gündemde daha fazla yer bulduğu gibi sorular mevcut literatürde yeterince cevaplanmamıştır. Dolayısıyla bu araştırma, söz konusu soruların yanıtlanmasına olanak sağlayarak gençlik politikalarının siyasal bağlamda daha iyi anlaşılmasını mümkün kılmaktadır. Bu çerçevede araştırmanın temel problemi şu şekilde ortaya konabilir: *“Türkiye’de gençlerle ilgili politikaların oluşturulması sürecinde TBMM’ye sunulan araştırma önereleri hangi temalara ve sorun alanlarına odaklanmaktadır?”* Bu temel probleme bağlı olarak aşağıdaki alt problemlere cevap aranmıştır:

1. TBMM’de gençlerle ilgili gündeme gelen araştırma önereleri hangi temaları içermektedir?
2. Yasama dönemlerine göre siyasi partilerin gençlerle ilgili Meclis araştırma önergesi verme sıklıkları nasıldır?
3. Yasama dönemlerine göre Meclise verilen araştırma önergelerinin durumunun dağılımı nasıldır?
4. Yasama dönemlerine göre TBMM’ye sunulan araştırma önergelerinin temalara bağlı dağılımı nasıldır?
5. TBMM’ye gençlerle ilgili verilen Meclis araştırma önergelerinin durumlarına göre dağılımı nasıldır?
6. TBMM’ye gençlerle ilgili sunulan araştırma önergelerinin kategorilere ve partilere göre dağılımı nasıldır?

Kavramsal Çerçeve

Bir toplumun geleceğini şekillendirme kapasitesi, doğrudan genç nüfusun niteliği ve potansiyeliyle ilişkilidir (Adıgüzel, 2021: 101). Günümüzde ülkeler açısından genç nüfus demografik bir kategori olmanın ötesinde, ekonomik kalkınma ve sosyal refah açısından son derece büyük öneme sahip beşerî sermaye olarak değerlendirilmektedir (Güncör, 2017: 15-17; Lee & Mason, 2011: 15-16). Bu bağlamda gençlerin bilgi, beceri, eğitim düzeyi ve yenilikçilik potansiyelleri, toplumların gelişiminde ve sürdürülebilir kalkınmasında temel bir rol üstlenmektedir (Hanushek & Woessmann, 2023: 136-137; Uçkaç, 2009: 8-11). Hatta beşerî sermaye yaklaşımına göre, bireylerin eğitim, sağlık ve inovasyon-teknolojiye yatkınlıkları, ekonomik büyümeyi hızlandıran en değerli varlıklar arasında kabul edilmektedir (Güneri, 2024: 427-428).

Beşerî sermaye yaklaşımı, gençleri bir ekonomik kaynak olarak görmekle beraber gençlerin sosyal ve toplumsal değer üretme kapasitesini de öne çıkarmaktadır (Gün, 2024: 118-119). Özellikle bilgi ekonomisine geçişin hızlandığı günümüzde genç nüfusun eğitim düzeyi, teknolojiye uyumu ve yenilikçi yetenekleri, ekonomik performansın temel belirleyicileri arasındadır (Akbulut, 2023: 280-283). Eğitimli ve beceri sahibi gençlerin varlığı, istihdam olanaklarının artması, toplumsal eşitsizliklerin azaltılması ve sosyal istikrarın sağlanmasında kilit rol oynamaktadır (Olcay, 2021: 310; Özer vd., 2020: 294-296). Buna karşılık genç nüfusun eğitimsizliği veya yeterince değerlendirilememesi, ekonomik gelişimi sınırlamakla beraber işsizlik, yoksulluk, toplumsal çatışma ve dışlanma gibi sosyal sorunların da derinleşmesine yol açmaktadır (Erikli, 2016: 285-286). Gençlerin yaşadığı durum ve sorunların, hatta alışkanlıkların farklı kuşaklar bağlamında büyük farklılıklar gösterdiği görülmektedir (Koçer ve Aysel, 2019: 79-81).

Kuşaklar, içinde buldukları dönemin sosyopolitik, ekonomik ve teknolojik koşullarından büyük ölçüde etkilenmektedir ve bu etkilenme gençlerin yaşadıkları sorunların niteliğini ve beklentilerini şekillendirmektedir. Örneğin, Metin ve Kızıldağ'a (2017: 346-347) göre X kuşağı olarak adlandırılan grup, ekonomik istikrar ve iş güvencesine yönelik yüksek beklentilere sahipken Y kuşağı daha fazla kişisel gelişim, kariyer tatmini ve yaşam dengesini önemsemektedir. Z kuşağı ise teknolojiye doğrudan erişimle büyüdüğü için dijital yetkinlik, sosyal medya kültürü ve özgürlük arayışı açısından farklı beklentiler geliştirmiştir. Günümüzde gençlerin yaşadığı belirsizlikler özellikle ekonomik dalgalanmalar, yüksek genç işsizliği ve sosyal güvencesizlik gibi faktörlerle birleştiğinde gençlerin siyasi kurumlara güven duymamasına, politik katılım düzeylerinin düşmesine ve geleceğe dair kaygılarının artmasına neden olmaktadır (Yaşar vd., 2021: 862).

Gençlerin toplumsal sorunları ve siyasi tutumları, tarihsel ve sosyolojik bağlam içerisinde önemli dönüşümler yaşamıştır. Küreselleşme süreçleriyle birlikte artan bilgi akışı gençlerin küresel sorunlara karşı duyarlılığını artırdığı gibi toplumsal eşitsizlikler ve demokrasi talepleri konusunda daha güçlü bir bilinç geliştirmelerine neden olmuştur (Balay, 2004: 64-65; Savaşlar, 2007: 9-10). Ayrıca gençlerin politik katılım biçimleri de değişmiş, geleneksel siyasal katılım yöntemlerinin yerine dijital aktivizm ve sosyal medya üzerinden gerçekleştirilen mobilizasyon biçimleri öne çıkmıştır (Cender ve Kuş, 2024: 126-128; Köse, 2020: 1261-1265; Tuna ve Türkölmez, 2023: 226-229). Özellikle Z kuşağı, dijital ortamlar üzerinden sosyalleşmekte, bilgiye ulaşmakta ve bu bağlamda politik tavırlarını şekillendirmektedir (Tur, 2019: 13-20). Geleneksel siyasal katılım yöntemlerine daha az ilgi gösteren gençler dijital platformlarda örgütlenmekte, seslerini duyurmak için sosyal medya araçlarını aktif şekilde kullanmaktadır.

Bununla birlikte günümüzde gençler arasında işsizlik oranlarının yüksek seyretmesi, bu neslin gelecek planlamasını ve toplumsal entegrasyonunu olumsuz yönde etkilemektedir. Türkiye İstatistik Kurumunun (TÜİK) son zamanlardaki verilerine göre ne eğitimde ne de istihdamda olan gençlerin oranı %23 civarındadır (TÜİK, 2023). Gençlerin eğitim süreçlerinde yaşadığı aksaklıklar, maddi imkânsızlıklar ve iş gücü piyasasına girişte karşılaştıkları engeller sosyal dışlanmanın kapısını aralamaktadır (Aslan, 2017: 8-13). Bu durum gençlerin geleceğe yönelik umutsuzluklarını artırmakta, onları toplumun ve siyasetin dışında bırakmakta, ayrıca çeşitli sosyal ve psikolojik sorunlara zemin hazırlamaktadır.

Günümüzde gençlerin karşı karşıya kaldığı çeşitli durumlar hem toplumsal dönüşümlerden hem de ekonomik ve politik belirsizliklerden büyük ölçüde etkilenmektedir. Farklı türden sorunlar gençlerin yaşam kalitelerini düşürmekte ve toplum içindeki rollerini belirleyici biçimde şekillendirmektedir (Budak ve Yıldız, 2022: 48-50). Özellikle ekonomik kriz dönemlerinde gençlerin istihdama erişimleri kısıtlanmakta ve ekonomik belirsizlik ortamı, gençlerin geleceğe yönelik endişelerini artırmaktadır (Murat ve Şahin, 2011: 20-22). Ortaya çıkan bu gelişmeler, gençlerin iş güvencesinden uzak, düşük ücretli ve güvencesiz işlere yönelmelerine veya tamamen iş piyasasının dışına itilmesine yol açmaktadır.

Diğer yandan eğitim sistemindeki yapısal sorunlar da gençlerin yaşamını doğrudan etkilemekte ve ciddi problemler doğurmaktadır. Türkiye'de eğitim sisteminin değişen yapısı, zaman zaman yaşanan nitelikli eğitime ulaşma güçlükleri ve eğitimde fırsat eşitsizlikleri gençlerin eğitimden beklenen faydayı sağlayamamasına neden olmaktadır (Atmaca, 2019: 14-15). Eğitimde nitelik sorunları, maddi imkânsızlıklar ve eğitim süreçlerinin piyasa ihtiyaçlarıyla uyumsuzluğu, gençlerin mezuniyet sonrası iş bulmasını güçleştiren faktörler arasında öne çıkmaktadır (Biçerli, 2011: 123-124; Gürbüzürk, 1990: 729-731; Işık, 2019: 9-11). Bununla beraber özellikle sosyal medya kullanımının yaygınlaşmasıyla artan dijital bağımlılık, depresyon ve olumsuz benlik algısı gibi psikolojik sorunlar gençler arasında daha yaygın hâle gelmiştir (Akdoğan ve Avcı, 2024: 1005-1007). Özellikle büyük şehirlerde yaşayan gençler açısından barınma, ciddi bir sorun olarak öne çıkmaktadır (Akahn, 2024: 1488-1489). Yüksek kira ve yaşam maliyetleri, gençlerin kendi yaşamlarını kurmalarını güçleştirmekte ve aileden bağımsız bir yaşam sürmelerini engellemektedir. Bu durum gençlerin kişisel gelişimlerini sınırlandırmakta, maddi bağımsızlıklarını geciktirmekte ve sosyal ilişkilerini olumsuz yönde etkilemektedir.

Gençlerin yaşamlarında ekonomik, sosyal ve politik sorunların yanı sıra şiddet ve bağımlılık gibi ağır sonuçları olan ve hayatlarını derinden etkileyen sorunlar da bulunmaktadır. Gençlerin yaşadığı şiddet, okul ortamlarında akran zorbalığından başlayarak aile içi şiddet, sokak şiddeti ve dijital şiddet gibi çeşitli boyutlarda gerçekleşebilmektedir (Demirbağ vd., 2011: 148-151). Gençlerin eğitim

hayatında en sık karşılaştığı şiddet biçimlerinden biri akran zorbalığıdır. Bu durum gençlerin akademik başarılarını düşürmekte, özgüvenlerini zedelemekte ve psikolojik sorunların ortaya çıkmasına neden olmaktadır (Yıldırım ve Korkmaz, 2025: 208). Ayrıca gençlerin aile içerisinde maruz kaldığı şiddet biçimleri, fiziksel olduğu kadar psikolojik ve ekonomik boyutlar da taşımaktadır. Aile içinde sürekli şiddete maruz kalan gençler, ileriki yaşamlarında da benzer davranışlar geliştirebilmektedir ve bu da şiddetin toplumda sürekli bir döngü olarak devam etmesine yol açabilmektedir (Güleç vd., 2012: 123-126; Kahraman ve Çokamay, 2016: 326-328).

Gençlerin günümüzde yaşadığı diğer önemli sorunlar içinde farklı türden bağımlılıklar gelmektedir. Gençler arasında özellikle madde bağımlılığı, alkol kullanımı, dijital bağımlılık (internet ve sosyal medya), kumar ve oyun bağımlılığı sık görülen bağımlılık türleridir (Tuncay vd., 2023: 178-179). Türkiye’de yapılan bazı çalışmalar, uyuşturucu madde kullanım yaşının giderek düştüğünü ve gençlerin bu bağımlılığa karşı savunmasız olduğunu ortaya koymaktadır (SEKAM, 2015: 44-45; Şencan, 2020: 5). Ayrıca özellikle Z kuşağı olarak adlandırılan gençler, dijital ortamların içinde doğdukları için sosyal medya ve internet bağımlılığına daha da yatkındır. Bu bağımlılıklar, gençlerin sosyal ilişkilerini bozmakta, gerçek yaşam aktivitelerinden uzaklaştırmakta ve depresyon, anksiyete gibi psikolojik rahatsızlıkların artmasına neden olmaktadır (Gökbulut ve Bilen, 2024: 71).

Bu çerçevede, gençlik sorunlarının siyasal sistem içinde nasıl görünürlük kazandığını anlamak için parlamenter denetim mekanizmalarına da dikkat etmek gerekir. Parlamentolar sadece yasa yapan kurumlar değildir. Aynı zamanda yürütmeden bilgi edinme ve onu denetleme işlevi gören kurumsal yapılardır. TBMM’nin resmî *Yasama El Kitabı*’nda da bilgi edinme ve denetim yollarının yazılı soru, Meclis araştırması, genel görüşme ve Meclis soruşturması olduğu belirtilmektedir. Özellikle Meclis araştırması, Genel Kurul kararıyla kurulan komisyonlar aracılığıyla kamu kurumlarından bilgi isteme, ilgili aktörleri dinleme ve belirli bir sorunu kurumsal inceleme konusu hâline getirme imkânı sunduğu için, toplumsal meselelerin parlamenter düzeyde tanınmasında önemli bir araçtır (TBMM Kanunlar ve Kararlar Başkanlığı, 2018: 108).

Yöntem

Araştırmanın Modeli

Bu araştırma TBMM’ye sunulan araştırma önergelerinin gençlik politikaları bağlamında tematik eğilimlerini ve içeriklerini analiz etmeyi amaçladığından nitel araştırma metodolojisi içerisinde yer alan doküman incelemesi modeli kullanılmıştır. Doküman incelemesi araştırma konusuyla ilgili mevcut belgelerin

sistematiik biçimde incelenmesi ve analiz edilmesine dayanmaktadır (Sak vd., 2021: 230-231; Yıldırım ve Şimşek, 2021: 187-189). Doküman incelemesi modelinin tercih edilmesindeki temel gerekçe Meclis araştırma önerlerinin doğrudan kamuya açık resmî belgeler olmaları ve sosyal gerçekliği anlamada önemli ipuçları sunmalarıdır.

Çalışma Kapsamı ve Veri Setinin Oluşturulması

Araştırmanın kapsamını, TBMM'ye 2003-2025 [Mart] tarihleri arasında sunulan gençlik temalı meclis araştırma önermeleri oluşturmaktadır. Araştırmada örneklem seçimine gidilmemiş, bunun yerine belirlenen tarih aralığında ölçütleri karşılayan tüm belgeler incelemeye dahil edilmiştir. Bu nedenle araştırma, belirli bir doküman evreni içinde tam sayım yaklaşımına dayanmaktadır. Veri seti, TBMM'nin resmî internet sitesinde yer alan meclis araştırma önermeleri arşivinde gerçekleştirilen tarama yoluyla oluşturulmuştur. Tarama sürecinde “genç” ve “gençler” anahtar sözcükleri kullanılmış, bu anahtar sözcüklerle ulaşılan tüm kayıtlar tek tek incelenmiştir.

Ulaşılan belgelerin çalışmaya dahil edilmesinde şu ölçütler esas alınmıştır: (1) belgenin TBMM'de sunulmuş bir Meclis araştırma önermesi olması, (2) önerge metninin gençleri, gençlik politikalarını ya da doğrudan gençlere ilişkin bir sorun alanını konu edinmesi, (3) önergenin belirlenen tarih aralığında sunulmuş olması. Buna karşılık, “genç” veya “gençler” sözcüğünü içermekle birlikte odağı doğrudan gençlik olmayan belgeler ile Meclis araştırması niteliği taşımayan diğer parlamento belgeleri çalışma dışında bırakılmıştır. Bu sürecin sonunda ölçütleri karşılayan toplam 103 araştırma önermesi veri setine dahil edilmiştir.

Veri Toplama Süreci

Veri toplama süreci 2024-2025 akademik yılı bahar döneminde gerçekleştirilmiştir. TBMM'nin resmî internet sitesinde (<https://www.tbmm.gov.tr/denetim/meclis-arastirma-onergeleri>) yer alan ilgili arşiv sisteminde anahtar sözcüklere dayalı tarama yapıldıktan sonra erişilen önerge metinleri dijital ortamda arşivlenmiş ve analiz için düzenlenmiştir. Bu aşamada her belge için yasama dönemi, önergeyi sunan siyasi parti, önergenin konusu ve önergenin durumu gibi temel bilgiler kayıt altına alınmıştır. Böylece tematik çözümleme ile birlikte aynı zamanda önergelerin dönemsel ve partisel dağılımının incelenmesine de imkân sağlayan sistematiik bir veri matrisi oluşturulmuştur.

Verilerin Analizi

Araştırmada elde edilen veriler tematik analiz tekniği ile çözümlenmiştir. Tematik analiz süreci birkaç aşamada yürütülmüştür. İlk aşamada araştırmacılar, veri setinde yer alan tüm önerge metinlerini tekrar tekrar okuyarak veriye aşinalık kazanmıştır.

Bu aşamada önerelerde öne çıkan sorun alanları, tekrar eden kavramlar ve dikkat çeken vurgu noktaları not edilmiştir. İkinci aşamada her önerge içeriğine ilişkin ilk kodlar oluşturulmuştur. Bu kodlar, önerelerde doğrudan ifade edilen sorun alanlarını ve politika başlıklarını tanımlamaya yönelik açık kodlama mantığıyla geliştirilmiştir. Üçüncü aşamada, içerik bakımından benzerlik gösteren kodlar bir araya getirilerek alt kategoriler oluşturulmuştur. Örneğin eğitimden kopuş, eğitime erişim sorunları, eğitim sistemi kaynaklı yapısal problemler ve üniversite öğrencilerinin yaşadığı sorunlar aynı tematik küme içinde değerlendirilmiştir.

Dördüncü aşamada ise bu alt kategoriler daha üst düzey kavramsal benzerlikler temelinde birleştirilmiş ve araştırmanın ana temaları oluşturulmuştur. Bu süreç sonunda veriler; devlet koruması altındaki gençler, dijital riskler ve teknoloji bağımlılığı, eğitim sorunları ve eğitime erişim, genel gençlik politikaları ve sorunların tespiti, istihdam ve genç işsizliği, psikolojik sağlık ve intihar vakaları, şiddet ve suç ile uyuşturucu ve madde bağımlılığı olmak üzere sekiz ana tema altında sınıflandırılmıştır.

Tematik yapı oluşturulduktan sonra her önerge ilgili tema ve alt kategori altında yeniden gözden geçirilmiş, gerekli durumlarda kodlar revize edilmiş ve temaların kapsamı netleştirilmiştir. Son aşamada ise tema ve alt kategorilerin frekans dağılımları çıkarılmıştır. Bunlar yasama dönemleri, siyasi partiler ve önerge durumları ile ilişkilendirilerek tablolar ve grafikler halinde sunulmuştur. Böylece analiz süreci yalnızca betimsel tema belirleme ile sınırlı kalmamış, aynı zamanda gençlik meselelerinin parlamenter görünümünü dönemsel ve siyasal örüntülerle birlikte değerlendirme olanağı sağlamıştır.

Geçerlik ve Güvenirlik

Bu araştırmada geçerlik ve güvenilirliği artırmak amacıyla veri toplama ve analiz süreci sistematik, açık ve izlenebilir biçimde yürütülmüştür. Öncelikle çalışma kapsamında yalnızca TBMM'nin resmî internet sitesinde yer alan ve belirlenen ölçütleri karşılayan Meclis araştırma önermeleri veri setine dahil edilmiş, böylece veri kaynağının resmî ve doğrulanabilir belgelerden oluşması sağlanmıştır. Belgelerin çalışmaya dahil edilme ölçütleri açık biçimde tanımlanmış, veri setinin oluşturulması, arşivlenmesi ve sınıflandırılması aşamalarında tutarlı bir prosedür izlenmiştir. Bu durum, araştırmanın veri temeline ilişkin şeffaflığı güçlendirmiştir. Analiz sürecinin inandırıcılığını artırmak amacıyla, veri setinde yer alan tüm belgeler üç araştırmacı tarafından bağımsız biçimde okunmuş ve ilk kodlamalar ayrı ayrı yapılmıştır. Daha sonra araştırmacılar tarafından oluşturulan kodlar ve alt kategoriler karşılaştırılmış, benzerlik ve farklılıklar tartışılarak ortak tematik yapı üzerinde uzlaşa sağlanmıştır. Kodlama sürecinde görüş ayrılığı bulunan durumlarda nihai karar ortak değerlendirme yoluyla verilmiştir.

Bulgular

Birinci Alt Probleme İlişkin Bulgular

Araştırmanın ilk alt probleminde milletvekillerinin gençlerle ilgili verdikleri araştırma önergelerinin tema ve kategorilere göre dağılımı Tablo 1'de sunulmuştur.

Tablo 1. TBMM'de Gençlerle İlgili Gündeme Gelen Araştırma Önergelerinin Temalara ve Alt Kategorilere Göre Dağılımı

Tema 1=Devlet Koruması Altındaki Gençler (f=9)	f
Yurtlarda Kalan ve Ayrılan Gençlerin Yaşam Geçiş Süreçleri	5
Koruma Altındaki Gençlerin Yaşam Koşulları, Sorunları ve Destek İhtiyaçları	3
Vakıf ve Dernek Yurtlarında Barınan Gençlerin Korunması ve Denetim Mekanizmaları	1
Tema 2=Dijital Riskler ve Teknoloji Bağımlılığı (f=11)	
Oyun Bağımlılığı ve Sanal Ekonomi Riskleri	4
Dijital Oyunların Gençler Üzerindeki Olumsuz Etkileri ve Önleyici Tedbirler	3
Dijital Medya Etkileri ve Gençlerin Ruhsal-Sosyal Güvenliği	2
Bilinçli Dijital Kullanım ve Siber Zorbalıktan Korunma	1
İnternet ve Bilgisayar Bağımlılığı	1
Tema 3=Eğitim Sorunları ve Eğitime Erişim (f=17)	
Eğitim ve İstihdam Dışında Kalanların Durumu	9
Değerler Eğitimi ve Müfredat Geliştirme	2
Eğitim Politikaları ve Sistem Değişikliklerinin Etkisi	1
Eğitim Terkleri ve Ortaöğretimde Devam Sorunları	1
Eğitim Güvenliği	1
Beyin Göçü	1
Okuma Kültürü ve Kültürel Gelişimin Desteklenmesi	1
Üniversite Öğrencisi Gençlerin Akademik, Ekonomik ve Sosyal Sorunları	1
Tema 4=Genel Gençlik Politikaları ve Sorunların Tespiti (f=12)	
Gençlerin Sosyal, Ekonomik ve Kültürel Sorunları	9
Genç Sanatçılar ve Kültür Alanında Beyin Göçü	1
Gençler İçin Sosyal ve Kültürel Katılım Alanlarının Geliştirilmesi	1
Cezaevinden Çıkan Gençlerin Rehabilitasyonu ve Toplumsal Uyum	1
Tema 5=İstihdam ve Genç İşsizliği (f=19)	
Genç İşsizliği	7
KYK Borçları ve Mezun Gençlerin Ekonomik Güçlükleri	4
Gençlerin Tarım Sektörüne Kazandırılması ve Kırsal İstihdamın Teşviki	2
Göç Eden Gençlerin İstihdam Sorunları ve Çözüm Politikaları	2

Gençlerin Yurtdışında Çalışma Tercihleri	1
Geleceğin Meslekleri ve Yenilikçi Sektörlere Yönelik Genç İstihdam Politikaları	1
Gençlerin Geçim Kaynakları ve İş Hayatına Kazandırılması	1
Mesleki Alan Mezunlarında İşsizlik ve Sektörel İstihdam Sorunları	1
Tema 6=Psikolojik Sağlık ve İntihar Vakaları (f=6)	
Genç İntiharları: Güncel Eğilimler ve Önleyici Müdahaleler	5
Ergenlik Dönemi Psikososyal Sorunlar ve Destek İhtiyacı	1
Tema 7=Şiddet ve Suç (f=12)	
Gençler Arasında Artan Şiddet Eğilimi	6
Gençlerde Radikalleşme	4
Gençlerin Terör Örgütlerine Yönelme Nedenleri ve Önlenmesi	2
Tema 8=Uyuşturucu ve Madde Bağımlılığı (f=17)	
Uyuşturucu ve Bağımlılık Yapan Maddelerin Kullanımı ve Yaygınlaşma Nedenleri	15
Yasa Dışı Kumar Bağımlılığı ve Gençler Üzerindeki Etkileri	1
Bağımlılık Tedavi Süreçleri ve AMATEM Uygulamalarındaki Sorunlar	1

Tablo 1’de toplam sekiz ana kategoriye ayrılan önerge başlıkları, gençliğe ilişkin sorunların hangi konularda yoğunlaştığını ve Meclis gündemine nasıl yansıdığını göstermesi açısından son derece değerlidir. Tablodaki dağılıma göre, en çok önerge sunulan alan “İstihdam ve Genç İşsizliği” kategorisidir (19 önerge). Bu durum, gençlerin ekonomik problemlerinin ve istihdam sorununun TBMM gündeminde önemli bir yer işgal ettiğini ortaya koymaktadır. Özellikle “KYK borçları”, “gençlerin tarım sektörüne kazandırılması” ve “geleceğin meslekleri” gibi alt başlıklar, güncel ekonomik gerçekliklerle doğrudan ilişkilidir ve gençliğin geleceğe dair belirsizlikleriyle örtüşmektedir. İkinci sırada “Eğitim Sorunları ve Eğitime Erişim” (17 önerge) ve “Uyuşturucu ve Madde Bağımlılığı” (17 önerge) başlıkları izlemektedir. Eğitim kategorisinde özellikle “eğitim ve istihdam dışında kalanlar” konusu dikkat çekerken, uyuşturucu kategorisinde ise önerilerin büyük çoğunluğu “kullanım yaygınlığı ve nedenleri”ne odaklanmıştır. Bu durum hem gençlerin eğitim sisteminden dışlanma riskine hem de bağımlılık gibi yapısal sağlık tehditlerine karşı artan toplumsal ve siyasal kaygıyı yansıtmaktadır.

“Genel Gençlik Politikaları ve Sorunların Tespiti” başlığı altındaki 12 önerge, gençliğin çok boyutlu yapısının bütüncül politikalarla ele alınması gerektiği şeklinde yorumlanabilir. Özellikle “sosyal, ekonomik ve kültürel sorunlar” alt başlığı, gençlik politikalarının sadece güvenlik ya da eğitim eksenli değil, kültürel katılım ve sosyal yaşam açısından da ele alınması gerektiğini göstermektedir. “Şiddet ve Suç” başlığında da 12 önerge yer almakta, bu alanda “artan şiddet eğilimleri”, “radikalleşme” ve “terör örgütlerine yönelim” gibi toplumsal güvenliği ilgilendiren alt konular öne çıkmaktadır. Bu tür başlıklar, gençlerin bireysel

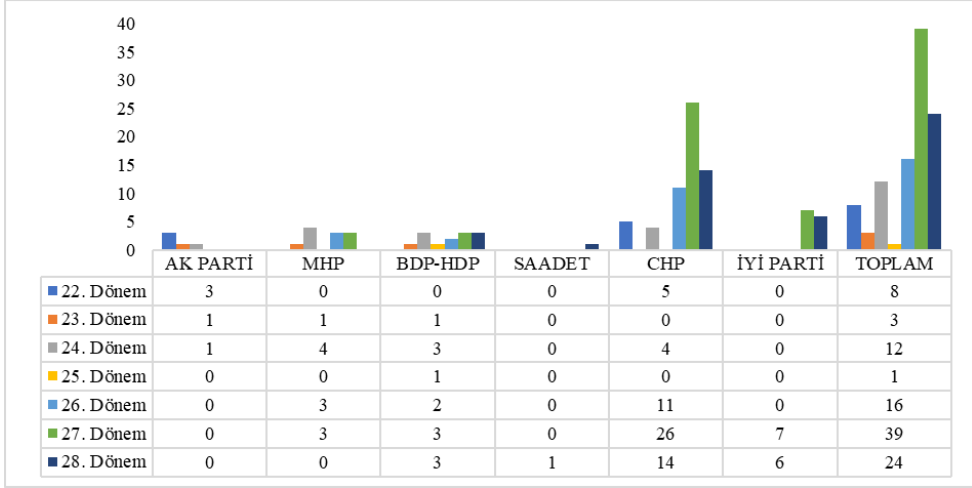
sorunlarının yanı sıra kolektif tehditler bağlamında da tartışıldığını ortaya koymaktadır.

“Dijital Riskler ve Teknoloji Bağımlılığı” kategorisi ise 11 önerge ile dijitalleşmenin gençler üzerindeki etkilerine dair artan duyarlılığı somutlaştırmaktadır. Bu başlık altında “oyun bağımlılığı”, “dijital medya etkileri” ve “siber zorbalık” gibi çağdaş sorunlara ilişkin alt temalar öne çıkmıştır. Bu eğilim, teknolojik dönüşümün yalnızca bir gelişim alanı olarak değil, aynı zamanda bir risk unsuru olarak da algılandığını göstermektedir. “Devlet Koruması Altındaki Gençler” (9 önerge) ve “Psikolojik Sağlık ve İntihar Vakaları” (6 önerge) gibi alanlar ise görece daha az önergeyle temsil edilmiştir. Ancak bu başlıklar, doğrudan sosyal hizmet ve ruh sağlığı politikalarıyla ilişkili olduğundan, ihmal edilmemesi gereken, özel politika alanlarını oluşturmaktadır. Özellikle “genç intiharları” ve “yurtlardan ayrılan gençlerin yaşam geçişleri” gibi alt kategoriler, derinlemesine sosyal analiz ve müdahale gerektiren konulara işaret etmektedir.

Tablo 1’de ortaya çıkan tematik dağılım, TBMM’ye sunulan araştırma önergelerinde gençliğin tek boyutlu bir toplumsal kategori olarak değil, birden fazla siyasal çerçeve içinde temsil edildiğini göstermektedir. İlk çerçeve, gençliği eğitim, istihdam, geleceğin meslekleri, kırsal istihdam ve beyin göçü gibi başlıklar üzerinden ülkenin üretken kapasitesiyle ilişkilendiren beşerî sermaye yaklaşımıdır. Bu başlıklarda gençler, bilgi ve becerileri geliştirilmesi halinde ekonomik büyümeye katkı sağlayacak stratejik bir kaynak olarak ele alınmaktadır. İkinci çerçeve, şiddet, radikalleşme, terör örgütlerine yönelim, uyuşturucu, yasa dışı kumar ve dijital bağımlılık gibi başlıklarda belirginleşen risk/güvenlik yaklaşımıdır. Burada gençler daha çok önlenmesi, denetlenmesi veya rehabilite edilmesi gereken bir grup olarak görünmektedir. Üçüncü çerçeve ise devlet koruması altındaki gençler, yurtlardan ayrılan bireyler, psikolojik sağlık ve intihar vakaları gibi alanlarda görünür olan sosyal koruma/refah yaklaşımıdır. Bu görünüm, TBMM’de gençlik meselesinin yatırım ve kalkınma ekseninde olduğu kadar güvenlik ve sosyal destek eksenlerinde de tartışıldığını göstermektedir.

İkinci Alt Probleme İlişkin Bulgular

Araştırmanın ikinci alt problemi, yasama dönemlerine göre siyasi partilerin gençlerle ilgili meclis araştırma önergesi verme sıklıklarının dağılımını içermektedir. İkinci alt probleme ilişkin bulgular Grafik 1’de sunulmuştur.

Grafik 1. Yasama dönemlerine göre siyasi partilerin gençlerle ilgili meclis araştırma önergesi verme sıklıkları

Grafik 1’de 22. yasama döneminden 28. yasama dönemine kadar Türkiye Büyük Millet Meclisine (TBMM) sunulan gençler ve gençlik politikaları temalı araştırma önergelerinin parti bazlı ve dönemsel dağılımı sunulmaktadır. Görselleştirilen veriler TBMM’deki farklı siyasi partilerin gençlik politikalarına yönelik ilgisini ve bu ilgidaki zaman içerisindeki değişimleri karşılaştırmalı biçimde değerlendirmeye olanak sağlamaktadır. Verilere göre en dikkat çekici artış, 27. Yasama Dönemi’nde (2018-2023) yaşanmıştır. Özellikle Cumhuriyet Halk Partisi (CHP) bu dönemde 26 önerge ile diğer tüm partilerin önüne geçmiş ve gençlik konularına yönelik kurumsal bir ilginin en yoğunlaştığı aktör olmuştur. Muhalefet partisi olarak gençlik meselelerini siyasi gündemine daha belirgin biçimde taşıdığını göstermektedir. Aynı dönemde İYİ Parti⁴ 7 önerge ile görünürlük kazanmıştır. Bu da yeni kurulan partilerin gençlik politikalarına dair söylem üretme çabasını yansıtmaktadır. CHP dışında, Adalet ve Kalkınma Partisi (AK Parti), Milliyetçi Hareket Partisi (MHP) ve Halkların Demokratik Partisi (HDP/BDP) gibi partilerin gençlik temalı araştırma önergelerine ilgilerinin genellikle sınırlı ve düzensiz olduğu gözlenmektedir. AK Parti’nin bu alandaki önerge sayısı, 22. dönemde nispeten yüksek olmakla birlikte, ilerleyen dönemlerde belirgin şekilde azalmıştır. MHP ise 24., 26. ve 27. dönemlerde sınırlı sayıda önerge ile temsil edilmiştir. HDP/BDP’nin katkısı, 24. dönemden itibaren göze çarpmakta ve özellikle son dönemlerde artış

⁴ İYİ Parti, 27. Yasama döneminde Meclis’e girmiştir, bu detay gözden çıkartılmamalıdır.

göstermektedir. Saadet Partisi ise yalnızca 28. dönemde bir önerge sunmuştur. Toplam sayıların dönemler itibarıyla dağılımı, TBMM'de gençlik politikalarına yönelik araştırma önergelerinin 27. Yasama Dönemi'nde zirve yaptığını ortaya koymaktadır. Bu artış, söz konusu dönemde toplumsal dinamikler, gençlerin artan talepleri ve gençlik hareketlerinin siyasi söylem üzerindeki etkisiyle ilişkili olabilir.

27. Yasama Dönemi'nin diğer dönemlerden farkı yalnızca niceliksel değildir. Bu dönem, 2018-2023 arasını kapsamakta ve TBMM Başkanı'nın değerlendirmesinde de belirtildiği üzere⁵ Cumhurbaşkanlığı Hükümet Sistemi'nin ilk dönemi olarak tanımlanmaktadır. Aynı resmî değerlendirmede, 27. dönemin TBMM Başkanlığına sunulan Meclis araştırması önergeleri bakımından en yoğun dönem olduğu da ifade edilmiştir. Dolayısıyla bu çalışmada saptanan artış, gençlerin taleplerinin görünür olmasının beraberinde yeni hükümet sistemi içinde muhalefetin denetim ve siyasal görünürlük aracı olarak araştırma önergelerine daha fazla yüklenmesiyle de ilişkili biçimde yorumlanabilir. Parlamenter denetim yollarının yeni sistemde yazılı soru, Meclis araştırması, genel görüşme ve Meclis soruşturması şeklinde yeniden çerçevelenmesi ve sözlü soru mekanizmasının anayasal düzeyde kaldırılması da bu yorumu destekleyen kurumsal arka planı oluşturmaktadır.

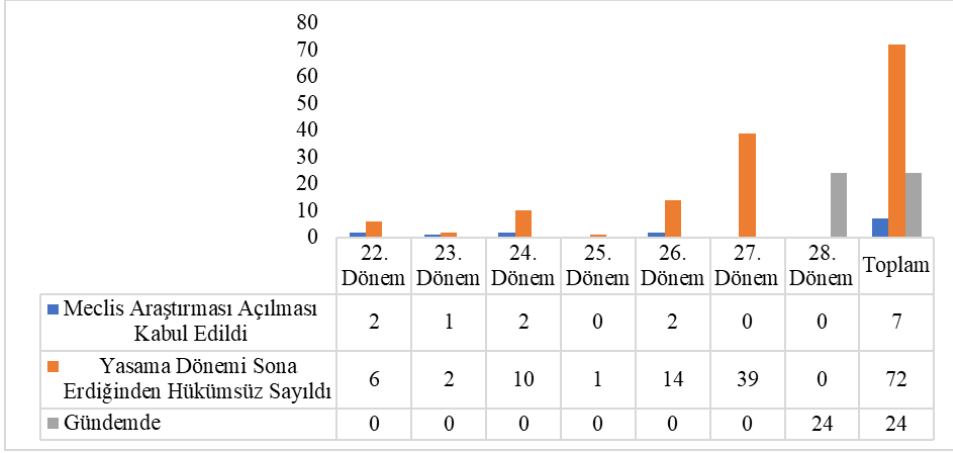
Bunun yanında 27. dönemin ekonomik ve toplumsal bağlamı da dikkate alınmalıdır. Söz konusu dönem, genç işsizliğinin yüksek seyrettiği ve gençlerin eğitim-istihdam geçişinde daha yoğun baskılarla karşılaştığı yıllarla örtüşmektedir. TÜİK verilerinde genç nüfusta işsizlik oranı 2019 Eylül döneminde %26,1'e çıkmış; 2020 yılı için de %25,3 olarak açıklanmıştır⁶. Bu nedenle 27. dönemde gençlik temalı araştırma önergelerindeki artış, sadece siyasal söylem düzeyinde değil, gençlerin istihdam, gelecek güvencesi ve toplumsal konularına ilişkin sorunların derinleştiği bir ekonomik konjonktür bağlamında da değerlendirilmelidir. 28. dönemde önerge sayısında görece bir düşüş yaşansa da sayı hâlâ önceki dönemlerin üzerindedir. Gençlik konularına yönelik ilginin artık daha kurumsal ve kalıcı bir siyasi gündem haline geldiği de belirtilebilir.

Üçüncü Alt Probleme İlişkin Bulgular

Araştırmanın üçüncü alt problemi yasama dönemlerine göre meclise verilen araştırma önergelerinin durumunun dağılımını içermektedir. Bu alt probleme ait bulgular Grafik 2'de sunulmuştur.

⁵ <https://tbmm.gov.tr/Haber/Detay?Id=5ffbf142-379f-4804-831c-0187e15a5388>

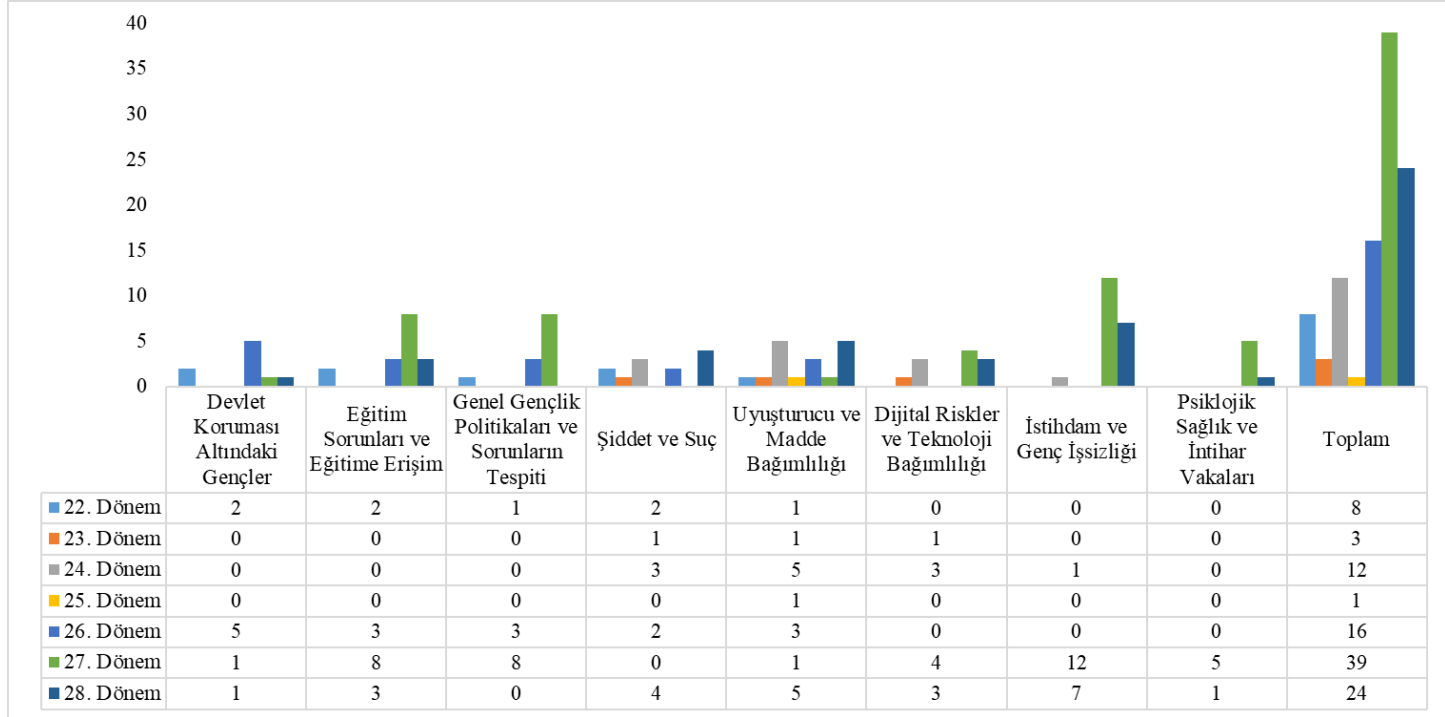
⁶ <https://veriportali.tuik.gov.tr/tr/press/30688>

Grafik 2. Yasama Dönemlerine Göre Gençlerle İlgili Verilen Meclis Araştırma Önergelerinin Durumu

Grafik 2 TBMM'ye gençler ve gençlik politikalarıyla ilgili sunulan araştırma önergelerinin yasama sürecindeki akıbetlerini, dönemsel olarak karşılaştırmalı biçimde sunmaktadır. Grafik 2 “Meclis Araştırması Açılması Kabul Edilen”, “Yasama Dönemi Sona Erdiğinden Hükümsüz Sayılan” ve “Gündemde” olan önergeler olmak üzere üç temel kategoriye odaklanmaktadır. Grafikte açıkça görüldüğü üzere, 22., 24. ve 26. dönemlerde yalnızca ikişer önergenin kabul edildiği, 23. dönemde ise sadece bir önergenin Meclis araştırmasına dönüştüğü anlaşılmaktadır. 25., 27. ve 28. dönemlerde ise hiçbir önerge kabul edilmemiştir. Bu durum, gençlik temalı araştırma önergelerinin yasama sürecinde büyük ölçüde sembolik kaldığını, önerge sunumunun artmasına karşın kabul oranının oldukça düşük olduğunu göstermektedir. Toplamda yalnızca 7 önerge, Meclis araştırması açılması ile sonuçlanmıştır ki bu durum önerge üretiminin siyasal etkisinin sınırlı kaldığını ortaya koymaktadır. “Yasama Dönemi Sona Erdiğinden Hükümsüz Sayılan” araştırma önergeler, toplam önergelerin en büyük kısmını oluşturmaktadır. 27. dönem, 39 önerge ile en yüksek sayıya ulaşmış ve bu önergelerin hiçbiri yasama sürecinde sonuçlandırılmamıştır. Benzer şekilde, 26. dönemde 14, 24. dönemde 10 ve 22. dönemde 6 önerge hükümsüz kalmıştır. Gençlik politikalarına yönelik önerge sunumunun artmış olmasına rağmen Meclis gündeminde gerekli dikkati ve önceliği görmediğini, birçok önergenin sürecin doğal akışı içinde etkisizleştiği belirtilebilir. Yasama dönemine ait dikkat çekici bir unsur ise tüm önergelerin hâlihazırda gündemde olmasıdır.

Dördüncü Alt Probleme İlişkin Bulgular

Araştırmanın dördüncü alt problemi yasama dönemlerine göre TBMM'ye sunulan araştırma önergelerinin hangi temalara göre dağıldığını içermektedir. Bu alt probleme ilişkin bulgular Grafik 3'te sunulmuştur.

Grafik 3. Yasama dönemlerine göre TBMM'ye gençlerle ilgili sunulan meclis araştırma önergelerinin kategorilere göre dağılımı

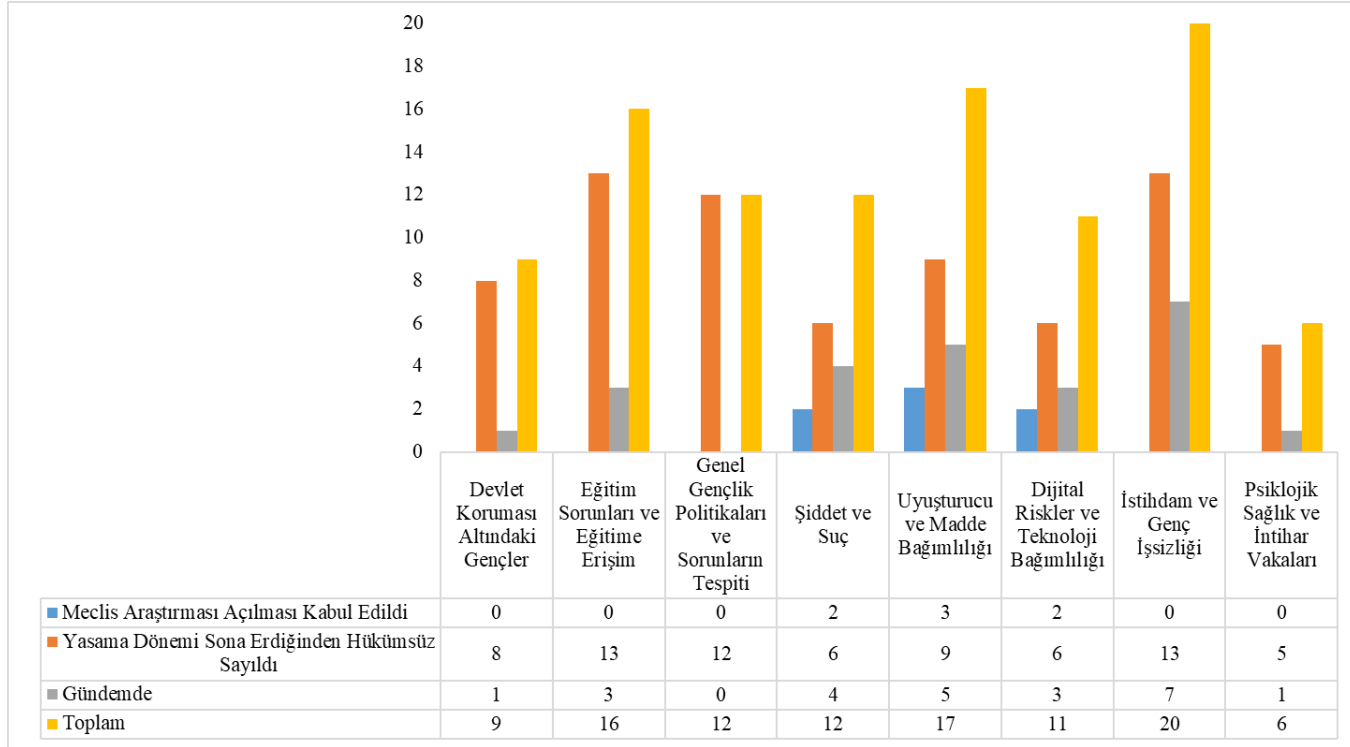
Grafik 3'te Türkiye Büyük Millet Meclisine (TBMM) farklı yasama dönemlerinde sunulan gençlik temalı araştırma önermelerinin içeriksel temalara göre dağılımı gösterilmektedir. Söz konusu temalar; devlet koruması altındaki gençler, eğitim sorunları ve eğitime erişim, genel gençlik politikaları ve sorunların tespiti, şiddet ve suç, uyuşturucu ve madde bağımlılığı, dijital riskler ve teknoloji bağımlılığı, istihdam ve genç işsizliği ile psikolojik sağlık ve intihar vakalarıdır. Verilere göre 27. yasama dönemi içeriksel çeşitlilik ve önerge sayısı açısından öne çıkmaktadır. Bu dönemde özellikle “istihdam ve genç işsizliği” (12 önerge), “genel gençlik politikaları ve sorunların tespiti” (8 önerge), “şiddet ve suç” (4 önerge), “dijital riskler ve teknoloji bağımlılığı” (4 önerge) ve “psikolojik sağlık ve intihar vakaları” (5 önerge) gibi güncel ve çok boyutlu meseleler Meclis gündemine taşınmıştır. Bu eğilim, gençliğe dair sorunların artık yalnızca sosyal yardım ya da bireysel rehabilitasyon bağlamında değil, yapısal eşitsizlikler ve çağdaş tehditler temelinde ele alındığını göstermektedir. 28. yasama dönemi de benzer biçimde çok yönlü bir eğilim sergilemekte; özellikle “istihdam ve genç işsizliği”, “uyuşturucu ve madde bağımlılığı” ve “şiddet ve suç” temaları bu dönemde öne çıkmaktadır. Önceki dönemlerde âtlı kalan gençlik meselelerinin son iki dönemde daha görünür ve gündem belirleyici hale geldiğini görülmektedir.

Öte yandan, 22., 23., 24., 25. ve 26. yasama dönemlerinde sunulan önermelerin sayıca sınırlı ve tematik olarak daha dar bir çerçevede kaldığı görülmektedir. Örneğin, 24. dönemde “uyuşturucu ve madde bağımlılığı” ile “şiddet ve suç” konuları görece daha fazla işlenmişken; diğer temalarda kayda değer bir hareketlilik bulunmamaktadır. 26. dönem ise özellikle “devlet koruması altındaki gençler” ve “genel gençlik politikaları” alanında dikkat çekici bir odaklanma sergilemektedir. Ancak bu dönemlerde önermelerin tematik derinliği sınırlı kalmış, gençliğin yeni kuşak sorunları (örneğin dijitalleşme, psikolojik sağlık) yeterince ele alınmamıştır. Kısacası Grafik 3'teki sonuçlara göre TBMM'ye sunulan araştırma önermelerinde tematik çeşitliliğin son dönemlerde anlamlı biçimde arttığı, gençliğe ilişkin sorunların artık daha kapsamlı bir çerçevede ele alındığı gözlemlenmektedir. Bu gelişme, siyasal aktörlerin gençlik meselelerine artan duyarlılığını ve toplumsal dinamiklerle daha senkronize bir yasama pratiği geliştirme çabasını yansıtmaktadır. Ancak önceki dönemlerdeki sınırlı önerge sayıları ve dar tema dağılımı, gençlik politikalarının uzun yıllar boyunca ikincil bir gündem maddesi olarak ele alındığını da açıkça ortaya koymaktadır.

Beşinci Alt Probleme İlişkin Bulgular

Araştırmanın beşinci alt probleminde TBMM'ye gençlerle ilgili verilen Meclis araştırma önermelerinin durumlarına göre dağılımı yer almaktadır. Bu alt probleme ait bulgular Grafik 4'te sunulmuştur.

Grafik 4. TBMM'ye gençlerle ilgili sunulan araştırma önergelerinin kategorilere ve durumlarına göre dağılımı

Grafik 4, Türkiye Büyük Millet Meclisine (TBMM) gençlerle ilgili sunulan araştırma önergelerinin konu kategorilerine ve bu önergelerin yasama sürecindeki durumlarına göre dağılımını göstermektedir. Grafik, her bir tematik alandaki önerge sayısını üç ana duruma göre sınıflandırmaktadır: “Meclis Araştırması Açılması Kabul Edildi”, “Yasama Dönemi Sona Erdiğinden Hükümsüz Sayıldı” ve “Gündemde”. Bu bağlamda grafik, yalnızca gençlik meselelerinin hangi alanlarda daha fazla önerge üretildiğini değil, aynı zamanda bu önergelerin yasama sürecinde karşılık bulup bulmadığını da değerlendirmeye olanak tanımaktadır.

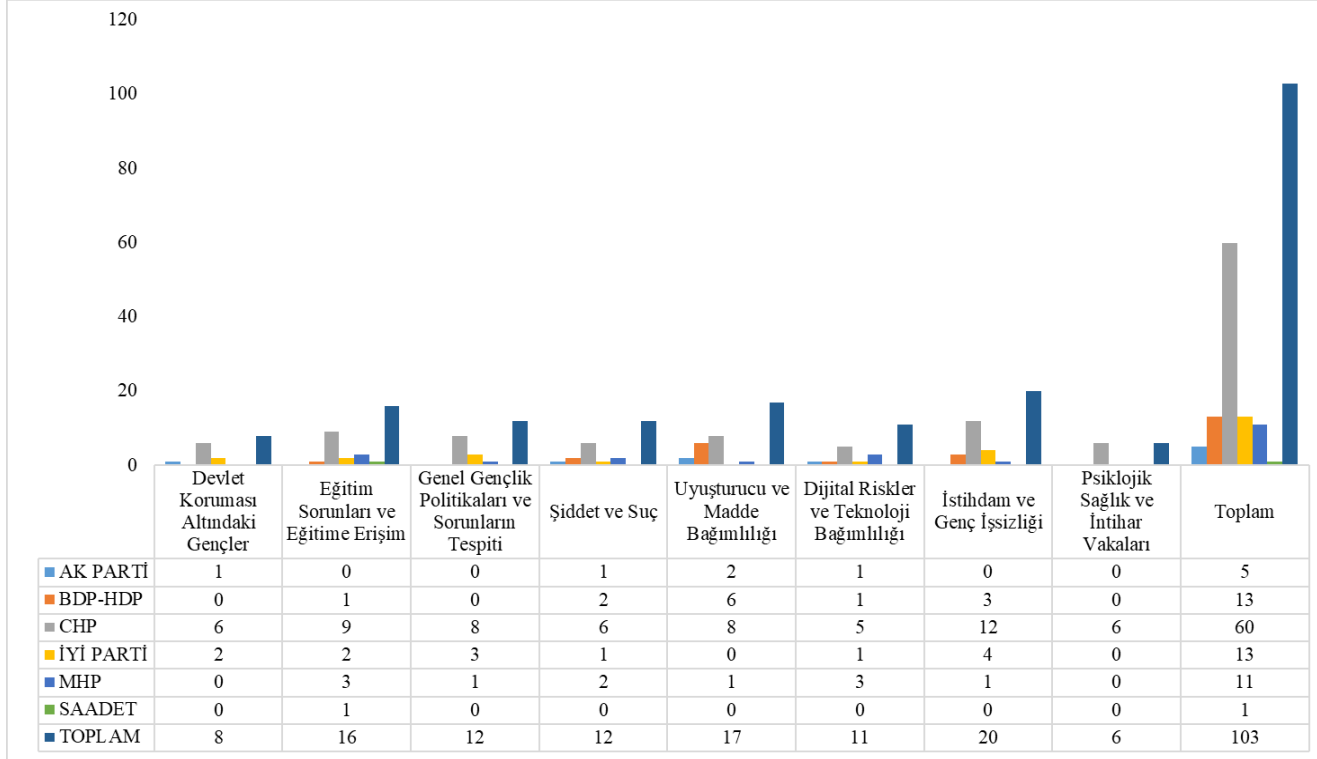
Genel toplamda en fazla önerge sunulan alan “İstihdam ve Genç İşsizliği” başlığıdır (20 önerge). Bu durum, gençliğin ekonomik kırılganlığının ve işsizlik sorununun TBMM gündeminde merkezi bir yer tuttuğunu göstermektedir. Ancak bu 20 önergeden hiçbirinin Meclis araştırmasına dönüşmediği, yalnızca 7’sinin gündemde kaldığı ve 13’ünün yasama dönemi sona erdiği için hükümsüz sayıldığı görülmektedir. Bu bulgu, gençlik istihdamına ilişkin yapısal sorunların siyasi olarak dile getirilmesine karşın, somut bir yasama sürecine evrilmediğini ortaya koymaktadır. Benzer bir durum “Eğitim Sorunları ve Eğitime Erişim” (16 önerge), “Genel Gençlik Politikaları ve Sorunların Tespiti” (12 önerge), “Uyuşturucu ve Madde Bağımlılığı” (17 önerge) ve “Dijital Riskler ve Teknoloji Bağımlılığı” (11 önerge) kategorilerinde de gözlemlenmektedir. Bu başlıklarda önergeler niceliksel olarak dikkat çekici düzeyde sunulmuş olsa da kabul edilen Meclis araştırması sayısı oldukça düşüktür. Özellikle “Uyuşturucu ve Madde Bağımlılığı” alanında yalnızca üç önerge kabul edilmiş, geri kalan büyük çoğunluğu hükümsüz kalmış ya da gündemde beklemektedir. Gençlik politikalarının risk ve bağımlılık temelli boyutlarının siyasal düzeyde fark edildiği fakat etkili, sonuç doğuran araştırma süreçlerine dönüşme oranının düşük kaldığı söylenebilir.

Öne çıkan bir diğer tema olan “Şiddet ve Suç” kategorisinde de benzer bir tablo mevcuttur. 12 önergeden yalnızca 2’si kabul edilirken, yarısından fazlası (6 önerge) yasama dönemi sona erdiği için hükümden düşmüştür. Bu da gençlerin güvenlik temelli sorunlarının yasama gündemine taşınmakla birlikte, kurumsal araştırma düzeyinde yeterince ele alınmadığını göstermektedir. En az önerge sunulan alan ise “Psikolojik Sağlık ve İntihar Vakaları”dır (6 önerge). Bu kategori, içerik olarak yüksek önemde olmasına rağmen Meclis gündeminde görece geri planda kalmış görünmektedir. Önerilerden yalnızca biri kabul edilirken, çoğunluğu yine hükümsüz kalmış ya da gündemde beklemektedir.

Altıncı Alt Probleme İlişkin Bulgular

Araştırmanın altıncı alt problemi TBMM’ye gençlerle ilgili sunulan araştırma önergelerinin temalara ve partilere göre dağılımını içermektedir. Bu alt probleme ait bulgular Grafik 5’te sunulmuştur.

Grafik 5. TBMM'ye gençlerle ilgili sunulan Meclis araştırma önergelerinin temalara ve partilere göre dağılımı

Grafik 5'te, Türkiye Büyük Millet Meclisine (TBMM) sunulan toplam 103 gençlik temalı araştırma önergesinin siyasi partilere ve konu başlıklarına göre dağılımı yer almaktadır. Söz konusu veri seti, gençlik meselelerinin siyasal partiler tarafından nasıl ele alındığını, hangi partilerin hangi temalara öncelik verdiğini ve partiler arası tematik farkları karşılaştırmalı biçimde analiz etme olanağı sunmaktadır. Bu bağlamda genel dağılıma bakıldığında, Cumhuriyet Halk Partisi (CHP) ana muhalefet partisi olması nedeniyle açık ara en fazla sayıda araştırma önergesi sunan parti olarak öne çıkmaktadır. Toplamda 59 önergeyle, TBMM'de gençlik politikalarına dair en güçlü kurumsal ilgiyi ortaya koyan siyasal aktör konumundadır. CHP'nin önerge dağılımı tematik açıdan oldukça çeşitlidir; özellikle "istihdam ve genç işsizliği" (12 önerge), "eğitim sorunları ve eğitime erişim" (9 önerge), "şiddet ve suç" (6 önerge), "uyuşturucu ve madde bağımlılığı" (8 önerge) ve "dijital riskler ve teknoloji bağımlılığı" (5 önerge) gibi kritik alanlara dikkat çektiği görülmektedir. Bu yönüyle CHP'nin gençliğe yönelik sorunları çok boyutlu bir yaklaşımla ele aldığı anlaşılmaktadır.

İYİ Parti, 13 önerge ile ikinci sırada yer almakta ve özellikle "istihdam ve genç işsizliği" (4 önerge), "eğitim sorunları" (2 önerge) ve "genel gençlik politikaları" (3 önerge) gibi temel meselelerde önerge sunmuştur. BDP-HDP ise 13 önerge ile İYİ Parti ile benzer düzeyde katkı sunmuş; özellikle "uyuşturucu ve madde bağımlılığı" (6 önerge) ve "istihdam" (3 önerge) konularında dikkat çekici önerilerde bulunmuştur. İlgili partinin dezavantajlı genç gruplar üzerindeki odaklandığı belirtilebilir.

Milliyetçi Hareket Partisi (MHP), 11 önerge ile TBMM'ye gençlik konusunda katkı sunmuş, önerilerinin önemli bir kısmını "eğitim", "şiddet ve suç" ve "dijital riskler" temaları oluşturmuştur. MHP'nin tematik odağının daha çok risk ve disiplin ekseninde şekillendiği görülmektedir. Adalet ve Kalkınma Partisi (AK Parti) ise yalnızca 5 önerge ile temsil edilmiştir. Bu öneriler tematik olarak dağınık olmakla birlikte niceliksel olarak oldukça sınırlı kaldığı görülmektedir.

Bu durum ilk bakışta iktidar partisinin gençlik meselelerine daha düşük ilgi gösterdiği biçiminde okunabilirse de bu tür bir yorum tek başına yeterli değildir. Meclis araştırması, TBMM'nin belirli bir konuda bilgi edinmesine yönelik bir denetim aracıdır ve doğrudan yaptırım üretmez. Bu tür denetim yolları çoğu zaman özellikle muhalefet partileri tarafından yürütmeyi görünür biçimde denetleme ve siyasal gündem oluşturma amacıyla daha yoğun kullanılmaktadır. Bu çerçevede AK Parti'nin düşük önerge sayısı, tek başına ilgisizlikle değil, iktidar partisinin gençlik politikalarını meclis araştırma önergeleeri yerine yürütme, bakanlıklar ve idari politika süreçleri üzerinden ele alma eğilimiyle de ilişkili olabilir. Dolayısıyla Grafik 5'te görülen partiler arası fark, sadece gençlik sorunlarına verilen önem düzeyindeki bir farklılık değildir. Bununla birlikte partilerin parlamentodaki konumları ve denetim araçlarını kullanma biçimleri arasındaki fark olarak da değerlendirilebilir. Saadet Partisi ise yalnızca bir önerge sunarak bu alandaki katkısı en sınırlı parti

olmuştur. Mecliste milletvekili olan diğer partilerin temsil oranları düşük olduğundan bu konuda herhangi bir araştırma önergesi de sunmamışlardır.

Tema bazında değerlendirildiğinde en fazla önerge “istihdam ve genç işsizliği” (20 önerge), “uyuşturucu ve madde bağımlılığı” (17 önerge), “eğitim sorunları ve eğitime erişim” (16 önerge), “genel gençlik politikaları ve sorunların tespiti” (12 önerge) ve “şiddet ve suç” (12 önerge) başlıklarında yoğunlaşmıştır. Bu temalar, gençlerin karşılaştığı sosyoekonomik ve güvenlik temelli risklerin TBMM gündemine daha sık taşındığını göstermektedir. Buna karşın “psikolojik sağlık ve intihar vakaları” gibi daha derinlemesine ve sosyal hizmet temelli meseleler sadece 6 önerge ile sınırlı kalmıştır. Bu da gençlerin ruh sağlığı konusunun hâlâ ikincil bir politika alanı olarak görüldüğünü düşündürmektedir. Kısacası Grafik 5, TBMM’deki siyasi partilerin gençlik politikalarına yaklaşımında belirgin farklılıklar olduğunu göstermektedir. Tematik olarak gençliğin işsizlik, bağımlılık, eğitim ve güvenlik sorunları daha fazla ön plana çıkarken; ruh sağlığı, sosyal dışlanma ya da kültürel katılım gibi alanlar daha az görünür olmuştur. Bu grafikteki bulgular, TBMM’nin gençliğe dair meseleleri ele alış biçiminin hem siyasal pozisyona hem de tematik önceliklere göre farklılaştığını ve gençlik politikalarının hâlâ seçici bir yaklaşımla gündeme taşındığını ortaya koymaktadır.

Tartışma, Sonuç ve Öneriler

Bu araştırmanın bulguları, TBMM’deki gençlik söyleminin Beşerî Sermaye Teorisi ile yalnızca kısmi biçimde örtüştüğünü göstermektedir. Elde edilen bulgulara göre Meclis önergeleri gençleri bir yandan istihdam, genç işsizliği, eğitimde fırsat eşitsizliği ve beyin göçü gibi başlıklar altında ekonomik büyümeye katkı sağlayacak bir beşerî sermaye rezervi olarak konumlandırmaktadır. Öte yandan aynı veri seti, gençliğin parlamenter söylemde yalnızca yatırım yapılması gereken bir varlık biçiminde temsil edilmediğini de ortaya koymaktadır. Uyuşturucu ve madde bağımlılığı, şiddet, radikalleşme, dijital bağımlılık ve yasa dışı kumar gibi temalarda gençler daha çok kontrol edilmesi veya önlenmesi gereken bir risk grubu olarak görünmektedir. Devlet koruması altındaki gençler, yurtlardan ayrılan bireyler ve intihar vakaları ise gençliğin aynı zamanda sosyal koruma ve destek nesnesi olarak da kodlandığını göstermektedir.

Araştırmanın bulgularına göre TBMM’ye sunulan Meclis araştırması önergelerinde öne çıkan en önemli tema genç işsizliği ve istihdam sorunudur. İstihdam sorunu, gençlerin karşı karşıya kaldığı en önemli sorunlardan biridir. TBMM’de en fazla önerge verilen konu olarak genç işsizliğinin öne çıkması, literatürde işaret edilen genç işsizliğinin kalıcı ekonomik ve sosyal maliyetleriyle doğrudan uyum içindedir (Akcan, 2018: 37-40; Kelleci ve Türk, 2016: 14-16). Literatürde belirtildiği üzere, genç işsizliği sadece ekonomik sorun değil, aynı zamanda gençlerin gelecekte beklediklerini, toplumla bütünleşmelerini ve bireysel

kimliklerini şekillendiren ciddi bir sosyal problemdir (Dinler, 2019: 69-70). TBMM gündeminde en sık dile getirilen konuların başında eğitim sorunları gelmektedir. Araştırmanın bulgularında özellikle eğitim ve istihdam dışında kalan gençlerin durumunun öne çıktığı görülmektedir. Literatür, eğitimin gençlerin ekonomik ve sosyal katılımını artırmakta önemli bir faktör olduğunu, eğitim sistemindeki eşitsizliklerin bazı gençleri istihdam piyasasının dışına ittiğini doğrulamaktadır (Koç ve Sezgin, 2024: 1739-1740). Ne eğitimde ne de istihdamda olan gençlerin eğitim ve istihdam süreçlerinden uzaklaşmasının arkasında çeşitli yapısal faktörler bulunmaktadır. Eğitimden istihdamla geçişteki zorluklar, düşük kaliteli eğitim, uzun eğitim süreleri ve kötü çalışma koşulları bu faktörler arasında sayılabilir ve bu türden gençler maddi kaygıların yanı sıra gelecek hakkında belirsizlik, huzursuzluk, özsaygı eksikliği, sosyal izolasyon ve depresyon gibi psiko-sosyal sorunlar yaşamaktadır (Şahin ve Boduroğlu, 2024: 57). Özellikle eğitim ve istihdam dışında kalan gençlerin öne çıkması, parlamenter söylemde gençliğin beşerî sermaye birikim sürecinin kesintiye uğradığını göstermektedir. Eğitimden iş yaşamına geçişte yaşanan kırılmalar, gençlerin edindikleri bilgi ve becerilerin ekonomik verimliliğe dönüşmemesi sonucunu doğurmaktadır; bu durum ise beşerî sermaye yaklaşımında vurgulanan üretkenlik artışı beklentisini zayıflatmaktadır.

Türkiye'de ne eğitimde ne istihdamda olan gençlerin oranları cinsiyete göre farklılık göstermektedir. 18-29 yaş grubunda, erkeklerin %24,4'ü ne eğitimde ne istihdamda iken kadınlarda bu oran %50,5'e ulaşmaktadır. Bu durum, genç kadınların yarısının ne eğitimde ne de istihdamda olduğunu göstermektedir (UNDP, 2022: 25). Bu yüksek oran, toplumsal cinsiyet rollerinin ve kadınların iş gücüne katılımındaki engellerin bir yansıması olarak değerlendirilebilir.

Araştırma önermelerinde dikkat çeken temalardan biri de Uyuşturucu ve Madde Bağımlılığıdır. TBMM'ye sunulan araştırma önermelerinde bu tema 17 kez gündeme getirilmiştir. Özellikle uyuşturucu ve bağımlılık yapan maddelerin kullanımının yaygınlaşma nedenlerine ilişkin kaygılar, gençlerin karşı karşıya kaldığı sosyo-psikolojik risklerin Meclis gündeminde de önemli bir yer tuttuğunu göstermektedir. Bu temalar, TBMM'de gençliğin ekonomik kalkınmanın öznesi olduğu kadar toplumsal düzen ve kamu güvenliği açısından yönetilmesi gereken bir risk alanı olarak da kodlandığını göstermektedir. Literatür bağımlılık sorununu bireysel bir sağlık meselesi olmanın yanında yapısal eşitsizliklerin, kendiyile barışık olmamanın ve ailevi sorunların bir sonucu olarak değerlendirmektedir (Ünal vd., 2021: 35-36).

Gençlerin eğitim ve istihdamdan uzak kalmasının onları psikososyal olarak da kırılğan hale getirdiği Meclise sunulan araştırma önermelerinde öne çıkmaktadır. Bu durum, uyuşturucu madde kullanımına yönelme riskini artıran faktörlerden biri olarak değerlendirilebilir. Özellikle ne eğitimde ne istihdamda olan gençlerin yaşadığı boşluk ve aidiyet eksikliği, bağımlılık gibi davranışsal sapmalara zemin hazırlayabilmektedir (Köken ve Koç, 2022: 114-115). TBMM önermelerinde yasa

dışı kumar bağımlılığına ilişkin özel vurgular yapılması, bu tür davranışsal bağımlılıkların da gençlerin sosyal yaşamları üzerindeki etkilerine dair artan bir duyarlılığı yansıtmaktadır.

Araştırma önermelerinde öne çıkan bir diğer önemli tema ise şiddet ve suç olgusudur. TBMM'ye sunulan Meclis araştırma önermelerinde bu tema pek çok kez dile getirilmiş olup, gençler arasında artan şiddet eğilimi, radikalleşme ve terör örgütlerine yönelim gibi ciddi toplumsal riskler gündeme taşınmıştır. Bu durum, gençliğin maruz kaldığı ya da içinde yer aldığı şiddet biçimlerinin yalnızca bireysel değil, aynı zamanda toplumsal güvenlik açısından da ciddi bir tehdit olarak algılandığını göstermektedir. Gençler arasında artan şiddet eğilimi, okul ortamından sokaklara, dijital dünyadan gündelik yaşama kadar pek çok alanda görünür hale gelmiştir (Sağlam, 2021: 256-259). Literatürde bu eğilimin arka planında sosyoekonomik eşitsizlikler, eğitim sisteminde yaşanan sorunlar, toplumsal dışlanma ve aile içi ilişkilerdeki kopukluk gibi çok boyutlu etkenler yer almaktadır (Yıldırım, 2021: 1821-1823). Araştırmanın bulgularında da öne çıkan eğitimden ve istihdamdan uzak gençlik, yalnızca ekonomik anlamda değil, aynı zamanda değerler sistemi, kimlik inşası ve toplumsal aidiyet açısından da savunmasız hale gelmektedir. Bu da şiddet ve suç davranışlarına yönelimi artırabilmektedir. Bu bağlamda literatür gençlerin kimlik yapılarının oluşumunda ideolojik etkenlerin yanı sıra sosyal dışlanmışlık hissi, aidiyet eksikliği ve gelecek umutsuzluğu gibi faktörlerin belirleyici olduğunu ortaya koymaktadır (Demir, 2007: 16, 21, 124).

Genel Gençlik Politikaları ve Sorunların Tespiti teması, gençlerin sosyal, ekonomik ve kültürel sorunlarının kapsamlı şekilde ele alınması gerektiğini göstermektedir. Özellikle genç ve yetenekli bireyler arasında kültürel alanda yaşanan beyin göçü, ülkenin yaratıcı potansiyelini kaybetme riski açısından dikkat çekicidir. Türkiye'de beyin göçünün en önemli nedenleri arasında, eğitilmiş insanların üzerindeki işsizlik baskısı ve AR-GE'ye ayrılan yetersiz kaynaklar sonucu araştırmacıların yeterli çalışma şartlarına sahip olmamaları bulunmaktadır (Bakırtaş ve Kandemir, 2010: 970-971). Ayrıca, cezaevinden çıkan gençlerin toplumsal yaşama yeniden kazandırılması ve sosyal uyum süreçleri, gençliğin dezavantajlı kesimlerine dönük politikaların geliştirilmesinin zorunluluğunu ortaya koymaktadır. Bu bağlamda gençler için sosyal ve kültürel katılım alanlarının artırılması, dışlanma ve umutsuzluk hissine karşı koruyucu bir işlev görebilir. Zira cezaevinden tahliye edilen bireylerin topluma yeniden kazandırılması ve sosyal uyum süreçleri, literatürde geniş bir şekilde ele alınan önemli bir konudur. Bazı araştırmalar, cezaevinden salıverilen bireylerin, topluma entegrasyonunda karşılaştıkları zorlukların, yeniden suç işleme riskini artırabileceğini göstermektedir (Kordalı-Takak, 2024: 686).

TBMM'ye verilen araştırma önermelerinin arasında önemli yer tutan bir başka tema da dijitalleşme ile ilgilidir. Önergelerin içerikleri dijitalleşmenin gençler üzerindeki olumlu etkilerinin yanı sıra ciddi riskler de barındırdığını ortaya

koymaktadır. Dijital oyunlar, sanal ekonomi ve sosyal medya bağımlılığı gibi başlıklar, gençlerin ruhsal ve sosyal güvenliğini tehdit eden unsurlar olarak görülmektedir. Araştırmalar, dijital oyun bağımlılığının ergenlerde depresyon, kaygı ve saldırganlık gibi psikososyal sorunlarla ilişkili olduğunu göstermektedir. Ayrıca, bu bağımlılık sosyal becerilerin zayıflamasına ve akademik performansın düşmesine yol açabilmektedir (Aslan vd., 2022: 266; Irmak ve Erdoğan, 2016: 133).

Devlet Koruması Altındaki Gençler teması ise yapısal kırılmalıkların en yoğun yaşandığı gruplardan biri olan koruma altındaki gençlere odaklanmaktadır. Yurtlardan ayrılan gençlerin yaşam geçiş süreçleri, destek sistemlerinin yetersizliği nedeniyle önemli riskler barındırmaktadır. Aile desteğinden yoksun olan bu gençler, kurum bakımından ayrıldıktan sonra barınma konusunda ciddi sorunlarla karşılaşmaktadırlar. Pansiyonlarda kalma, arkadaşlarının yanında geçici barınma veya sokakta yaşama gibi riskli durumlarla karşılaşabilmektedirler (Boduroğlu, 2016: 152-158). Bununla birlikte Psikolojik Sağlık ve İntihar Vakaları ile ilgili Meclis'e sunulan öneriler, gençlerin ruh sağlığının giderek daha fazla tehdit altında olduğunu göstermektedir. Ergenlik dönemiyle birlikte artan psikososyal sorunlar, destek mekanizmalarının güçlendirilmesini zorunlu kılmaktadır (Çelikkalp ve Irmak, 2022: 250-251). Özellikle genç intiharlarındaki artış, bireysel vakalardan öte toplumsal düzeyde bir alarm olarak değerlendirilmelidir.

Ortaya çıkan bulgulara göre TBMM'ye 22. yasama döneminden 28. yasama dönemine kadar gençler ve gençlik politikalarıyla ilgili araştırma önergelerinin sayısı ve parti bazlı dağılımında dikkat çekici değişimler görülmektedir. En belirgin artış 27. yasama döneminde gerçekleşmiştir. Bu dönemde Cumhuriyet Halk Partisi (CHP), ana muhalefet partisi olması nedeniyle 26 önerge ile diğer partilere kıyasla çok daha aktif bir pozisyon almıştır. Bu bulgular, Türkiye'de gençlik politikalarının siyasi partiler tarafından ele alınışında parti bazlı belirgin farklılıklar olduğunu ortaya koymaktadır. Bu noktada, literatür de siyasi partilerin gençlere yönelik ilgilerinin genellikle parti kimlikleri, ideolojik yönelimleri ve hedef seçmen gruplarına göre şekillendiğini ortaya koymaktadır (Caymaz, 2008: 299). Genel olarak 27. yasama döneminde gençlik temalı araştırma önergelerinin zirve yapmasının sebebi, o dönemde yaşanan toplumsal dinamikler, gençlerin siyasi taleplerinin artması ve gençlik hareketlerinin etkisiyle açıklanabilir. Ayrıca bu dönemde yeni bir hükümet sistemine geçilmiş olması da bazı toplumsal sorunların Meclis'e daha fazla taşınmasında etkili olmuş olabilir. Literatürde, gençlik hareketlerinin siyasi söylemi şekillendirme ve politikaların önceliklerini değiştirme gücü olduğu belirtilmekte ve siyasi partilerin gençlerin taleplerini dikkate almak zorunda kaldıkları ifade edilmektedir (Oktay, 2017: 318, 328, 331).

Sonuç olarak TBMM'deki gençlik politikalarına yönelik araştırma önergelerinin parti bazlı ve dönemsel dağılımına ilişkin bulgular, siyasi partilerin gençlik meselelerine bakışını, parti kimliklerini ve siyasi stratejilerini yansıtmaktadır. Partiler arası bu farklılıklar ve dönemsel değişimler, Türkiye'de gençlik

politikalarının siyasi bir gündem olarak giderek kurumsallaştığını ve gençlerin siyasi katılımının önem kazandığını ortaya koymaktadır. TBMM'ye sunulan araştırma önermeleri gençleri sadece yatırım yapılması gereken bir beşerî sermaye olarak temsil etmemektedir. Parlamenter söylemde gençlik, kimi zaman üretken kapasitesi geliştirilmesi gereken bir kaynak, kimi zaman güvenlik ve asayiş bağlamında yönetilmesi gereken bir risk alanı, kimi zaman da sosyal politika araçlarıyla korunması gereken kırılgan bir grup olarak kodlanmaktadır. Ancak önermelerin yasama süreçlerinde genellikle sembolik kalması ve düşük kabul oranları, gençliğe yönelik politikaların somut çıktılara dönüşmesindeki güçlükleri de göstermektedir. Gençlik politikaları parti siyasetinden bağımsız, uzun vadeli ulusal bir strateji olarak ele alınmalı ve gençlerin farklı ihtiyaçlarına yönelik kapsamlı politika dokümanları hazırlanmalıdır.

Gençlerin yaşadığı psikososyal sorunlar ve intihar vakalarının önlenmesi için erken müdahale sistemleri, okullarda ve toplumsal kurumlarda psikolojik danışmanlık hizmetleri yaygınlaştırılmalı, gençlerin ruh sağlığı destek mekanizmaları TBMM gündemine daha yoğun şekilde taşınmalıdır. Gençlerin dijital teknoloji kullanımına ilişkin riskleri azaltmak için eğitim sistemleri içerisinde dijital okuryazarlık ve bilinçli teknoloji kullanımı eğitimleri verilmelidir. Siber zorbalık, sanal ekonomi riskleri ve dijital bağımlılık konularında okullarda bilinçlendirme kampanyaları düzenlenmeli, aileler ve öğretmenler de bu süreçlere dahil edilmelidir. Gençlik politikalarının parti bazında ve yasama dönemleri arasında farklılaşmasının nedenlerini karşılaştırmalı perspektifle inceleyen çalışmalar gelecekte artırılmalıdır. Gençlerin kendi yaşadıkları sorunlara dair görüşlerini ve beklentilerini yansıtan katılımcı araştırma yöntemleri benimsenmeli, gençlerin aktif olarak politika yapım süreçlerine nasıl dahil olabilecekleri ele alınabilir. Gençlik temaları ile ilgili önermeler TBMM'de çoğunlukla sembolik kalmaktadır. Gelecek dönemlerde araştırmacılar, gençlik politikalarının neden etkili sonuçlar doğurmadığını derinlemesine analiz eden kapsamlı niteliksel çalışmalar tasarlayabilir.

EKLER: Bazı Meclis Araştırma Önergeleri Örnekleri

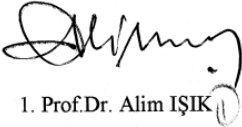
Ek 1: (AK Parti-2006) Çorum Milletvekili Muzaffer Külcü ve 19 Milletvekilinin Vermiş Oldukları Meclis Araştırması Önergeleri

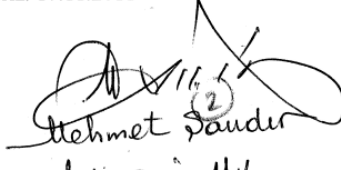
MİLLİYETÇİ HAREKET PARTİSİ T.B.M.M. GRUP BAŞKANLIĞI
Tarih: 18.11.2011
Sayı: 2011/811

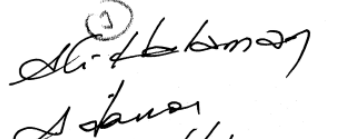
10/155

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ BAŞKANLIĞI'NA,

Ülkemizde çocuklarımız ve gençlerimiz tarafından kontrolsüz ve yoğun şekilde oynanan “online (çevrimiçi) oyunların neden olduğu kayıt dışı sanal ticaretin tespiti, çocuklarımız ve gençlerimiz üzerinde yarattığı etkilerin araştırılarak alınması gereken önlemlerin belirlenmesi” amacıyla Anayasamızın 98’inci, Türkiye Büyük Millet Meclisi İç Tüzüğü’nün 104 üncü ve 105 inci maddeleri gereğince Meclis Araştırması açılması için gereğini saygılarımızla arz ederiz. 17.11.2011

1. Prof. Dr. Alim IŞIK
MHP Kütahya Mv.

Mehmet Sander
Mersin Mv.

Ali Hakan
Samsun Mv.

Ek 2: (MHP-2011) Kütahya Milletvekili Alim IŞIK ve 21 Milletvekilinin Vermiş Oldukları Meclis Araştırması Önergesi

ADALLET VE İÇİŞİLER BAKANLIĞI
T.C. Millî Hükümet Grup Başkanlığı
Tarih : 15.02.2006
Sayı : 1093

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ BAŞKANLIĞINA

Gençlerimizin ve çocuklarımızın fiziksel ve ruhsal gelişimini en iyi şekilde sağlamak anayasal sorumluluğumuzdur. Ancak son dönemde gençlerimizde şiddet eğilimlerinin artışıyla izlemekteyiz. Artan şiddet, sağlıklı bir nesil yetiştirmemizin önünde engel olarak belirmektedir. Gençlerimiz ve çocuklarımız şiddetin uygulayıcısı ve aynı zamanda da kurbanları haline gelmektedirler. Toplumumuzun geleceği için gençlerimizi ve çocuklarımızı etkileyen şiddet olgusunun tüm yönleriyle incelenmesi ve gerekli tedbirlerin alınması gerekmektedir.

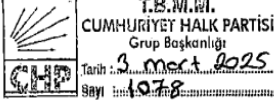
Bu nedenle;

- 1) Gençlerimizi ve çocuklarımızı şiddete yönelten etkenlerin tespiti,
- 2) Sosyal, siyasal, ekonomik, kültürel yapıların şiddet üretimindeki rollerinin belirlenmesi,
- 3) Yazılı ve görsel medyanın şiddetin oluşması ve kabulündeki etkisinin ortaya çıkarılması,
- 4) Alkol, uyuşturucu ve benzeri bağımlılıkların şiddet histerisindeki rolü
- 5) Çocuklarımızı ve gençlerimizi şiddet eğiliminden korumak için gerekli yasal tedbirlerin belirlenmesi

için Anayasamızın 98., İçtüzüğü'nün 104. ve 105. Maddeleri gereğince "Gençlerimiz ve Çocuklarımızın Şiddete Yönelmesinin Nedenleri ve Çözüm Yollarının Tespiti" konusunda bir Meclis Araştırma Komisyonu kurulmasını arz ve teklif ederiz.15/02/2006

Muzaffer KÜLCÜ
Çorum Milletvekili ve
19 Milletvekili

Ek 3: (CHP-2025) Bartın Milletvekili Aysu Bankoğlu ve 20 Milletvekilinin Vermiş Oldukları Meclis Araştırması Önergesi

10/2460

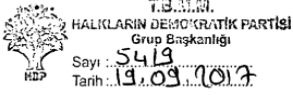
TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ BAŞKANLIĞINA

Genç işsizliği kapsamında ne istihdamda ne eğitimde (NEET) sorunu hem dünyanın hem de Türkiye'nin en temel problemlerinden biri olarak kabul edilmekte ve bu sorunun çözümü amacıyla pek çok politika geliştirilmektedir. NEET gençlerin istihdam dışında kalması, toplumsal eşitsizliği ve sosyal istikrarsızlığı artırmakta ve sosyal adalet duygusunu zedelemektedir. İşbu önergeyle NEET sorununun tüm yönleriyle araştırılması, genç işsizlerin sorunlarının anlaşılması ve merkezi-yerel politikalarla çözüm önerilerinin geliştirilmesi amacıyla ekte sunulan gerekçelerle Anayasanın 98, İçtüzüğü'nün 104 ve 105'inci Maddeleri uyarınca Meclis Araştırması açılmasını arz ve teklif ederim.

[Handwritten signatures]
Barış Öztürk
Busey MV
Gizem DİCAN

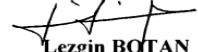
[Handwritten signature]
Av. Aysu BANKOĞLU
Bartın Milletvekili

Ek-4: Van Milletvekili Lezgin BOTAN ve 21 Milletvekilinin Vermiş Oldukları Meclis Araştırması Önergesi

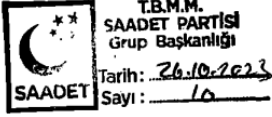

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ BAŞKANLIĞINA

AKP'nin eğitimi sınav merkezli bir yapıya dönüştürmesinin, sınav sistemlerini sürekli olarak değiştirmesinin eğitim alanında, çocukların ve gençlerin pedagojik ve psikolojik gelişimlerinde neden olduğu yıkımın tüm boyutları ile araştırılması amacıyla Anayasa'nın 98'inci, İçtüzüğü'nün 104'üncü ve 105'inci Maddeleri gereğince Meclis Araştırması açılmasını saygılarımla arz ederim.

Lezgin BOTAN
Van Milletvekili

Ek-5: Saadet Partisinin (2023) Vermiş Olduğu Meclis Araştırması Önergesi

10/535

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ BAŞKANLIĞI'NA

Ülkemizin içinde bulunduğu ekonomik sorunların yükünü ağır bir şekilde hisseden üniversiteli gençlerimiz, son zamanlarda giderek artan barınma, beslenme ve maddi imkansızlıklarla yaşamak zorunda kalmaktadırlar. Üniversite çağındaki gençlerimizin ekonomik nedenlerden kaynaklı olarak yaşadığı problemler onları maddi ve manevi pek çok açıdan etkilemektedir. Geçtiğimiz günlerde Eskişehir'de 1 hafta arayla yaşanan intihar vakalarının ardından son olarak Çanakkale'de yaşanan şaibeli ölüm, gençlerimizin büyük bir ruhsal bunalımın içinde olduğunu göstermektedir. Bu bağlamda üniversite öğrencilerinin yaşadığı sorunlara ilişkin Anayasamızın 98'inci TBMM İçtüzüğü'nün 104 ve 105'inci maddelerine dayanarak Meclis Araştırması açılmasını saygılarımla arz ederim. 26.10.2023

Bülent KAYA
İstanbul Milletvekili
Grup Başkanvekili

Ek 6: (İYİ PARTİ-2022) Aksaray Milletvekili Ayhan Erel ve 20 Milletvekilinin Vermiş Oldukları Meclis Araştırması Önergisi

T. B. M. M.
İYİ PARTİ
GRUP BAŞKANLIĞI

Tarih: 22.04.2022

Sayı: 761

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ BAŞKANLIĞINA

Türkiye Büyük Millet Meclisi -
Türkiye Büyük Millet Meclisi
Sayfa No:
Tarih: 23/04/2022 14:44
Sayı: E-128.01.10033.77

Ülkemizde yaşayan gençlerimizin yaşadığı sorunların belirlenmesi ve bu sorunların, sıkıntılarının önüne geçilmesi amacıyla ;Anayasa'nın 98 inci ve İçtüzüğü'nün 104'üncü ve 105 inci maddeleri gereğince Meclis araştırması açılması için gereğini arz ve teklif ederiz. 20.04.2022

Dursun ATAŞ
Kuşçeri

Av. Ayhan EREL
Aksaray Milletvekili

GEREKÇE

Ülkemiz de maalesef gençlerin eğitim ve çalışma koşulları başta olmak üzere ciddi sorunlarla karşı karşıya olduğu bilinmektedir.

Bugüne kadar gençliğin sorunlarını çözmek için adım atmayanların, gençlerin sorunlarına yönelik çözümleri olmayanların en büyük icraatı sorunları görmezden gelmek, yok saymak olmuştur.

Toplumsal bir kategori olarak değerlendirdiğimizde gençlik, nüfusun yaşı genel olarak 18 ile 25 arasında olan, toplumun oldukça geniş bir kesimini oluşturmaktadır.

Ülkemiz de gençlerimiz arasında yapılan araştırmada sonuçunda yaşamış oldukları sorunların başında; İşsizlik ve gelecek kaygısı, ifade özgürlüğünün kısıtlılığı, fırsat eşitsizliği, gençlere açılan alan eksikliği gelmektedir.

18-30 yaş arası 1230 genç ile yapılan araştırmada Maddi durumundan memnun olan gençlerin oranı %47, bu oran 2017'de %61'di. Gençlerin %18'i iş arıyor, %73'ü kolaylıkla iş bulmanın zor olduğunu düşünüyor. İş arayan gençlerin %53'ü, çalışan gençlerin %35'i hayatından memnun değil. Gençlerin %66'sı aldıkları eğitimden memnun değil, %73'ü yüz yüze eğitimin daha verimli olduğunu düşünüyor. Hane geliri 3000 TL altında olan gençlerin; %26'sı salgın döneminde işini kaybetti. %47'si kira, elektrik ve su gibi masrafları ödeyemiyor. %31'i bankadan ya da tanıdıklarından borç alarak geçimini sürdürüyor. Gençlerin %31'i başka bir ülkeye yerleşmeyi düşünüyor, bu gençlerin %57'si daha iyi iş koşulları için %7,5'i kişisel özgürlük alanlarını yetersiz gördükleri için Türkiye'den ayrılmak istiyor. Gençlerin sadece %6'sı sivil toplum kuruluşları için gönüllü faaliyetlerde bulunuyor. Gençlerin %56'sı, tüm bu sebeplerden dolayı kendisini ebeveynlerinden daha şanssız görüyor.

Bu bağlamda;

Ülkemizin geleceği olan gençlerimizin yaşamış oldukları sorunlarına kalıcı çözümler üretilmesi ve yaşamış oldukları sorunların önüne geçilmesi amacıyla Anayasa'nın 98 inci ve İçtüzüğü'nün 104'üncü ve 105 inci maddeleri gereğince Meclis araştırması açılması için gereğini arz ve teklif ederiz.

Extended Abstract

Introduction

In modern societies, the role of youth as a dynamic and productive demographic is widely acknowledged. Far beyond their demographic weight, young people are now seen as vital human capital crucial to economic growth, innovation, and sustainable development (Hanushek & Woessmann, 2023; Güneri, 2024). However, youth-related challenges -ranging from unemployment to social alienation- are becoming increasingly complex, particularly in rapidly transforming societies like Türkiye. While considerable literature has addressed youth problems such as unemployment, education deficits, digital addiction, violence, and criminal behavior, there is a notable gap concerning how youth-related policies are shaped and discussed at the legislative level. The Turkish Grand National Assembly (GNAT) plays a central role in policy development through instruments such as parliamentary research proposals. This study seeks to address that gap by analyzing youth-related research proposals submitted to the GNAT between 2003 and 2025.

Method

The study employs a qualitative research design, specifically utilizing document analysis. The sample includes 103 youth-related parliamentary research proposals submitted between 2003 and March 2025. These documents were accessed through a keyword search (“young” and “youth”) on the GNAT’s official website. Using thematic analysis, researchers independently coded the content of each proposal.

Findings

The analysis of 103 youth-related parliamentary research proposals submitted to the Turkish Grand National Assembly (GNAT) between 2003 and 2025 revealed several significant findings. First and foremost, the most frequently addressed issue across all legislative periods was youth unemployment and employment-related problems. The proposals consistently emphasized the structural difficulties young people face during their transition from education to employment, including skill mismatches, lack of job opportunities, and regional disparities in labor market access. Closely following this theme were concerns related to substance use and addiction, particularly the growing use of drugs among youth and the inadequacies in addiction treatment services. Digital dependency and behavioral addictions such as online gaming and gambling also emerged as prevalent themes in recent years, reflecting shifts in youth behavior and lifestyle associated with the digitalization of everyday

life. Another major theme was youth-related violence and crime, with numerous proposals drawing attention to the increasing tendency of youth to engage in or fall victim to violence, as well as the risks of radicalization and participation in extremist groups. The proposals often highlighted the role of social exclusion, psychological vulnerability, and lack of community belonging in fostering such behaviors. Additionally, education-related issues were consistently featured, including barriers to accessing quality education, disparities in educational outcomes, and the need for curricular reforms to better align education with labor market demands.

Importantly, the proposals addressed vulnerable youth populations, particularly those under state protection or reintegrating into society after incarceration. Concerns were raised about the insufficiency of support mechanisms for youth exiting child protection institutions or correctional facilities, with emphasis on the need for rehabilitation and social inclusion programs. Themes concerning youth mental health and suicide, while less frequent, became more prominent in the 27th and 28th legislative terms, pointing to rising awareness of psychological distress among young people. From a political perspective, the findings showed that the Republican People's Party (CHP) was by far the most active political party in submitting youth-related research proposals, accounting for more than half of the total. CHP's proposals spanned across nearly all identified themes, indicating a multidimensional approach to youth issues. In contrast, the Justice and Development Party (AKP), despite being the ruling party for most of the period analyzed, submitted a relatively low number of proposals, most of which were concentrated in earlier legislative terms.

Discussion

The findings indicate that youth issues, particularly unemployment, addiction, and violence, are recurring themes in Turkish parliamentary discourse. Youth unemployment emerges as the most emphasized concern, consistent with literature highlighting its long-term socio-economic and psychological impacts (Akcan, 2018; UNDP, 2022). The increasing attention to addiction -including substance use, digital dependency, and gambling -reflects growing awareness of youth vulnerability in the face of social exclusion and future uncertainty (Köken & Koç, 2022). However, proposals often lack holistic, preventive frameworks and tend to focus on surface-level solutions. Youth involvement in violence and radicalization is another rising concern. While some proposals acknowledge social and psychological causes, many frame the issue through security-focused narratives, overlooking deeper structural factors such as exclusion and identity crises (Demir, 2007). Mental health and youth suicide are notably underrepresented despite their growing urgency, pointing to a significant policy gap. The political dynamics of

proposal submission also reveal disparities. CHP has been the most proactive party on youth issues, while ruling party AKP has shown limited engagement through research proposals.

Beyanlar

Araştırmaya İlişkin Etik Bilgiler

Araştırmada insan katılımcılardan veri alınmadığı için ayrıca bir etik kurul izni alınmamıştır. Ancak araştırmacılar tüm süreçlerde bilimsel araştırma yöntemlerinin gerektirdiği evrensel tüm etik süreçlere uymuştur.

Araştırmacıların Katkı Oranı

Bu araştırmaya ilk yazar %35, ikinci yazar %35 ve üçüncü yazar %30 oranında katkı vermiştir

Çıkar Çatışması Beyanı

Bu makalede yazarlar hiçbir kurum, kuruluş veya kişi ile çıkar çatışması bulunmadığını beyan etmektedir.

Finansal Destek

Çalışma için hiçbir kurum ya da kişiden finansal destek alınmamıştır.

KAYNAKÇA

- Adıgüzel, M. (2021). Türkiye'de genç işsizliği etkileyen faktörler. *Econharran Harran Üniversitesi İİBF Dergisi*, 5(8), 100-129. <https://izlik.org/JA98TM63YE>
- Akalın, M. (2024). Üniversite öğrencilerinin barınma sorunları ve bu sorunları gidermeye yönelik çözüm önerileri. *Sosyal Güvence Dergisi*, 14(27), 1459-1489. <https://doi.org/10.21441/sosyalgüvence.1559128>
- Akbulut, N. (2023). Türkiye'de genç nüfusun eğitim ve istihdam durumuna yönelik sosyal ve ekonomik politikalar. *BİLTÜRK Ekonomi ve İlişkili Çalışmalar Dergisi*, 5(4), 276-300. <https://doi.org/10.47103/bilturk.1345932>
- Akcan, A.T. (2018). Türkiye'de genç işsizlik sorunu ve çözüm önerileri. *Gençlik Araştırmaları Dergisi*, 6(14), 35-46. <https://izlik.org/JA28KP96KJ>
- Akdoğan, B., & Haskan, A. Ö. (2024). Sosyal medya bağımlılığı, depresyon düzeyi ve Türk ergenlerde benlik algısı: Pandemi sonrası sonuçlar. *Business & Management Studies: An International Journal*, 12(4), 1002-1023. <https://doi.org/10.15295/bmij.v12i4.2467>
- Aslan, S. (2017). Sosyal dışlanma ve genç suçluluğu. *Gençlik Araştırmaları Dergisi*, 5(1), 5-28. <https://izlik.org/JA73TR69NS>
- Aslan, H., Başçılar, M., & Karataş, K. (2022). Ergenlerde dijital oyun bağımlılığı ile sosyal beceriler arasındaki ilişki. *Bağımlılık Dergisi*, 23(3), 266-274. <https://doi.org/10.51982/bagimli.1033761>
- Atmaca, T. (2019). *Eğitimde toplumsal eşitsizliğin kültürel sermayenin aktarımıyla yeniden üretilmesi*. Doktora Tezi, Eskişehir Osmangazi Üniversitesi, Eskişehir.
- Bakırtaş, T., & Kandemir, O. (2010). Gelişmekte olan ülkeler ve beyin göçü: Türkiye örneği. *Kastamonu Education Journal*, 18(3), 961-974. <https://izlik.org/JA46ZB22TD>
- Balay, R. (2004). Küreselleşme, bilgi toplumu ve eğitim. *Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Dergisi*, 37(2), 61-82. https://doi.org/10.1501/Egifak_0000000097
- Biçerli, M. K. (2011). Yükseköğretim sistemimizi işgücü piyasasındaki gelişmeler paralelinde yeniden yapılandırmak zorundayız. *Yükseköğretim ve Bilim Dergisi*, 1(3), 122-127. <https://izlik.org/JA85AN68DZ>
- Boduroğlu, G. (2016). *Kurum bakımından ayrılan bireylerin yaşamın düzenlenmesi ve uyum sürecinde karşılaştığı sorunlar ve sosyal destek kaynakları*. Yüksek Lisans Tezi, Yıldırım Beyazıt Üniversitesi, Ankara.
- Budak, H., & Yıldız, Y. (2022). Günümüz gençliğini ve sorunlarını gençlerin kaleminden süzülen hikâyelerden anlamak. *Gençlik Araştırmaları Dergisi*, 10(26), 41-46. <https://doi.org/10.52528/genclikarastirmalari.905087>
- Cafoğlu, Z., & Okçu, V. (2013). Gençlik sorunları: Siirt ili örneği. *Elektronik Sosyal Bilimler Dergisi*, 12(43), 82-115. <https://izlik.org/JA79XF95SU>

- Caymaz, B. (2008). *Siyasi partilerin gençlik kolları*. Türkiye'de gençlik çalışması ve politikaları [Derleyenler: Nurhan Yentürk, Yörük Kurtaran, Gülesin Nemutlu] içinde. İstanbul Bilgi Üniversitesi Yayınları, ss. 299-330.
- Cender, G., & Kuş, Z. (2024). Gençlerin dijital ortamlarda siyasal katılımları. *Türkiye Bilimsel Araştırmalar Dergisi*, 9(2), 126-146. <https://izlik.org/JA95HY45BK>
- Çelikkalp, Ü., & Irmak, A.Y. (2022). Ergenlerde psikososyal sorunlar ile ilişkili risk faktörleri. *Sakarya Tıp Dergisi*, 12(2), 245-254. <https://doi.org/10.31832/smj.1016192>
- Demir, İ. S. (2007). *Gençlerin kimlik yapıları: farklı yerellikler ekseninde nitel bir inceleme*. Doktora Tezi, İstanbul Üniversitesi, İstanbul.
- Demirbağ-Bolat, S., Şahin, R., & Baloğlu, M. (2011). Aile içi şiddet ve okul zorbalığı. *Sosyal Bilimler Araştırmaları Dergisi*, 6(2), 147-162. <https://izlik.org/JA57BU67CT>
- Dinler, E. (2019). *Uzun süreli genç işsizliğin sosyo-ekonomik belirleyicileri: İstanbul ili üzerine bir alan araştırması*. Doktora Tezi, İstanbul Üniversitesi, İstanbul.
- Erikli, S. (2016). Genç yoksulluğunun temel belirleyicileri: eğitim ve düzgün iş. *Gazi Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 18(1), 283-302.
- Gökbulut B., & Bilen, H. (2024). Üniversite öğrencilerinin sosyal medya bağımlılığı ile depresyon, anksiyete ve stres arasındaki ilişkinin incelenmesi. *Yükseköğretim ve Bilim Dergisi*, 14(1), 66-75. <https://doi.org/10.5961/higheredusci.1326038>
- Güleç, H., Topaloğlu, M., Ünsal, D., & Altıntaş, M. (2012). Bir kısır döngü olarak şiddet. *Psikiyatride Güncel Yaklaşımlar*, 4(1), 112-137. <https://doi.org/10.5455/cap.20120408>
- Gün, S. (2024). Hizmet sektöründe istihdamın beşerî sermaye teorisi bağlamında eleştirel analizi (sahadan notlar). *Emek Araştırma Dergisi*, 1, 115-138. <https://izlik.org/JA37FW22JE>
- Güneri, B. (2024). Beşerî sermaye eşitsizliği ve büyüme arasındaki ilişkinin değerlendirilmesi. *Çankırı Karatekin Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 15(2), 423-444. <https://doi.org/10.54558/jiss.1390053>
- Güncör, C. (2017). Eğitim ve kalkınma ilişkisinin incelenmesi. *Uluslararası Sosyal Bilimler Eğitimi Dergisi*, 3(1), 14-32. <https://izlik.org/JA84RA29CJ>
- Gürbüztürk, O. (1990). Eğitimde nitelik sorunu. *Ankara University Journal of Faculty of Educational Sciences (JFES)*, 23(2), 729-744. https://doi.org/10.1501/Egifak_0000000779
- Hanushek, E. A., & Woessmann, L. (2023). *The knowledge capital of nations: education and the economics of growth*. MIT Press. <https://tbmm.gov.tr/Haber/Detay?Id=5ffbf142-379f-4804-831c-0187e15a5388> <https://veriportali.tuik.gov.tr/tr/press/30688>

- Irmak, A. Y., & Erdoğan, S. (2016). Ergen ve genç erişkinlerde dijital oyun bağımlılığı: güncel bir bakış. *Türk Psikiyatri Dergisi*, 27(2), 128-137. <https://doi.org/10.5080/u13407>
- Işık, V. (2019). *Mesleki eğitimin iş piyasası ile uyumlaştırılmasında ihtiyaç analizi ve öz değerlendirme modeli*. SETA. Erişim: <https://www.setav.org/assets/uploads/2019/06/A285.pdf>
- İzgi, B. B. (2012). Genç işsizliği ve eğitim ile olan ilişkisi. *Elektronik Sosyal Bilimler Dergisi*, 11(41), 295-310. <https://izlik.org/JA88KD85FG>
- Kahraman, M.S., & Çokamay, G. (2016). Aile İçi şiddet ve çocuklar üzerindeki etkileri: temel kavramlar, güvenlik planı hazırlama ve alternatif tedavi model örnekler. *Psikiyatride Güncel Yaklaşımlar*, 8(4), 321-336. <https://doi.org/10.18863/pgy.253438>
- Kelleci, Ü.S., & Türk, Z. (2016). Genç işsizliğin incelenmesi: OECD ülkeleri ve Türkiye karşılaştırması. *Emek ve Toplum*, 5(5), 10-25. <https://izlik.org/JA49ZS69TJ>
- Koç, B., & Sezgin, F. (2024). Türkiye’de eğitimde ve istihdamda olmayan gençlik üzerine yapılmış çalışmalara ilişkin bir değerlendirme. *TEBD*, 22(3), 1738-1758. <https://doi.org/10.37217/tebd.1530217>
- Koçer, S., & Aysel, A. (2019). Kuşakların tüketim davranışlarındaki farklılıklar üzerine bir inceleme. *KİLAD Kocaeli Üniversitesi İletişim Fakültesi Araştırma Dergisi*, 14, 77-105. <https://izlik.org/JA86GC97MU>
- Kordalı-Takak, G. (2024). Tekerrür şiddet suçlarında hapisane kültürü, tehlikeli birey algısı ve suçlu kimliğin inşası. *Toplum ve Sosyal Hizmet*, 35(4), 685-711. <https://doi.org/10.33417/tsh.1444740>
- Köken, M., & Koç, S. (2022). Türkiye’de bölgesel NEET verilerinin mekansal panel veri analizi. *Journal of International Management, Educational and Economics Perspectives* 10(2), 113-129. <https://izlik.org/JA86CZ77PA>
- Köse, G. (2020). Toplumsal hareketlenmede önemli bir durak: Sosyal ağlarda dijital aktivizm ve dinamiklerine ilişkin Y ve Z kuşağının farkındalıkları üzerine bir araştırma. *OPUS-Uluslararası Toplum Araştırmaları Dergisi*, 15(22), 1255-1288. <https://doi.org/10.26466/opus.665241>
- Kuş, Z., Karatekin, K., & Meray, Z. (2012). Geleceğin vatandaşları: gençler ulusal ve küresel problemleri nasıl algılamaktadırlar? *Türk Eğitim Bilimleri Dergisi*, 10(4), 838-871. <https://izlik.org/JA28KF76NE>
- Lee, R., & Mason, A. (2011). *Population aging and the generational economy: a global perspective*. Edward Elgar Publishing.
- Metin, S., & Kızıldağ, D. (2017). X ve y kuşaklarının kariyer beklentilerinin farklılaşması: otomotiv sektöründe bir araştırma. *Mustafa Kemal Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 14(40), 340-363.

- Murat, S., & Şahin, L. (2011). Nedenleri ve sonuçları bakımından gençler arasında yaygınlaşan işsizlik. *Istanbul Journal of Sociological Studies*, 44, 1-48. <https://izlik.org/JA72GL78HU>
- Oktay, T. (2017). Gençliğe yönelik politika ve uygulamalarda yerel yönetimlerin rolü. *MANAS Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 6(3), 309-336. <https://izlik.org/JA95DR39DR>
- Olca, T. (2021). Bilgi toplumu olma yolundaki Türkiye'de genç işgücü istihdamı. *Uluslararası Afro-Avrasya Araştırmaları Dergisi*, 6(11), 102-124. <https://izlik.org/JA67FM49PY>
- Özer, M., Gençoğlu, C., & Suna, H. E. (2020). Türkiye'de eğitimde eşitsizlikleri azaltmak için uygulanan politikalar. *Ondokuz Mayıs Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 39(2), 294-312. <https://izlik.org/JA59NY77UL>
- Sak, R., Şahin Sak, İ. T., Öneren Şendil, Ç., & Nas, E. (2021). Bir araştırma yöntemi olarak doküman analizi. *Kocaeli Üniversitesi Eğitim Dergisi*, 4(1), 227-250. <http://doi.org/10.33400/kuje.843306>
- Sağlam, M. (2021). Ortaöğretim öğrencilerinin sosyal medya şiddeti algısı. *Yeni Medya Elektronik Dergisi*, 5(3), 255-268
- Savaşlar, Z. (2007). *Küreselleşme ve sosyal boyutu*. Doktora Tezi, İstanbul Üniversitesi, İstanbul.
- SEKAM (2015). *Türkiye'de gençlik ve uyuşturucu madde sorunu*. Erişim: <https://www.muhammedbalci.com/kitaplika/67.pdf>
- Şahin, M., & Boduroğlu, G. (2024). Ne eğitimde ne istihdamda olan gençlerin (neet) yaşam deneyimleri: zorluklar gereksinimler ve beklentiler. *Gençlik Araştırmaları Dergisi*. <https://doi.org/10.52528/genclikarastirmalari.1485497>
- Şencan, F. (2020). *Göç ve kentleşme sürecinde ergenleri madde kullanımına yönelten sosyal bağlamların analizi*. Doktora Tezi, İstanbul Sabahattin Zaim Üniversitesi, İstanbul.
- TBMM Kanunlar ve Kararlar Başkanlığı (2018). Yasama el kitabı. Erişim: <https://cdn.tbmm.gov.tr/TbmmWeb/Yayinlar/Dosya/a5205374-0809-4c78-b6e1-6ed2182a3fbd.pdf>
- Tuna, P. C., & Türkölmez, O. (2023). Yeni toplumsal hareketler ve dijital aktivizm. *Kamu Yönetimi ve Politikaları Dergisi*, 4(2), 211-240. <https://doi.org/10.58658/kaypod.1314396>
- Tuncay, P.Y., Eren Bozdoğan, K., & Bozdoğan, E. (2023). Ergenlerde dijital oyun bağımlılığı ve aile içi iletişim arasındaki ilişkinin incelenmesi. *JRES*, 10(2), 177-195. <https://doi.org/10.51725/etad.1334923>
- Tur, S. (2019). *Dijital sosyalleşme sürecinde kuşaklararası sosyal ağ kullanımına yönelik Facebook kullanımı üzerine bir araştırma*. Yüksek Lisans Tezi, İstanbul Üniversitesi, İstanbul.

